

Šumarski list.

Br. 2.

U ZAGREBU, 1. veljače 1886.

God. X.

P. n. gospodi članovom na ubaviest.

U interesu sobstvenom i u interesu valjane uprave, da predsjedništvo svojim preuzetim dužnostim svaki čas udovoljiti uzmogne, umoljavaju se gg. članovi, da u smislu § 7. točke b) naših pravila, članarinu za tekuću godinu do 31. ožujka poštovnom naputnicom ovamo odpremiti izvole; to će biti tim potrebitije, što se od ubiranja članarine kroz poštovne naloge bezuvjetno odustati mora, jer je taj način pošiljanja novaca mnogo skupljiji, pošto nam se predujmljena poštarina obično nevraća.

Isto tako umoljavamo gg. predstojnike pojedinih ureda, da nam izvole ove godine najdulje do 31. ožujka sabrati članarinu od njima podređenoga osoblja i dne 1. travnja poštovom na podpisano predsjedništvo odpremiti.

Zagreb, dne 1. veljače 1886.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva.

Predsjednik :

Milan Durst.

Tajnik :

Dr. V. Köröskényi.

K pitanju pomladjivanja posavskih hrastika.

Razpravlja Josip Kozarac, kr. šumar.

Prigodom skupštine šumarskoga družtva, sazvane lanjske godine u Novu Gradišku, povjeri mi upravljajući odbor izvjestiteljstvo u predmetu razprave:

„Koji su uzroci, da posavske zabrane postale naravskim pomladjivanjem mjesto hrastika većim dielom jasenovina i briestovina zaprema, i koje bi mjere proti tomu poprimiti valjalo?“

Kako medjutim do sastanka tog došlo nije, to će eto u slijedećem razviti svoje nazore u upitnom predmetu, i to načinom, kojim mišljah rečeno pitanje razpravljati prigodom same skupštine.

Do pred kratko vrieme bili su slavonski hrastici mrtav kapital: ostariše i podjoše se dobrano sušiti, dok im se napokon upozna prava vriednost. Nu jedva taj čas kuenu i već se naši junaci stvorise u obliku dužica na sisačkom i tršćanskem trgu; to se sbilo tako brzo, da nitko ni pomislio nije na kakovo lukrativnije unovčenje. Taj pretvorbeni proces banuo i pošto je toli naglo, da nas je posve zatekao, neostaviv nam niti vremena, da onako zdravo i ozbiljno na budućnost, na pomladak tih hrastika pomislimo. Sad, kad se iz prvog obilja i razkošja prenusmo, iznenadi nas na naših zabranah neočekivan i nemio gost, zovu ga: *Fraxinus excelsior*!

Gdje je dosada to strašilo šumara bilo?! Kako rekoh, do nedavna bili su naši hrastici mrtva glavnica; sav drvni užitak, što su nam ga pružali, bila su pravoužitnikom putem priebora davana više manje polusuha stabla; osim toga radilo je nekoliko bačvara pintarsku robu, nu u posve neznatnoj množini. Ono nekoliko čistih sjećina, što od te dobe datiraju, pomladjeno je sijanjem pod motiku (uz vojnički nadzor), te se može reći, da su svi mladi sada 20 do 40-godišnji hrastici iz te periode skoro bez iznimke uzorni, te jedva čekaju, da se progale. — U to vrieme pade i živahnija tražba za dugom, te u taj čas odzvoni i našoj hrastovini! U nepreglednih, tamnih posavskih šumah, otvorise se 100—500 jutara velike praznine, i uzeše godimice rasti, kao da se zlato u njima kopa. Još nije pravo ni zamukla slava našoj hrastovini, kad se najednom na obzoru slavonskog šumarskog neba pokaza crna točka — pomladjivanje. Hrastici su jur prestari, a da bi mogli obilno urodit, povodnja učestala svakom godinom, vrieme samo posta nekako abnormalno bez pravog prelaza od jedne godišnje dobe u drugu, više mokro i studeno nego li suho, — sve momenti nepogodni pomladjivanju. Osim toga škrtarila i uprava s troškom za umjetno pomladjivanje na tolikih sjećinah. Postoji doduše osnova, da se pomlad ima naravnim načinom izvesti, što posve odgovara naravi hrasta; prvo s toga, jer hrastova biljka nedvojbeno najbolje uspjeva pod zasjenom visokog dravlja, a drugo, jer su jesenske poplave kadre umjetno pomladjivanje posve osujetiti. Nu kraj sve te osnove počinio se ipak grieħ, da se niesu uzele u obzir mnoge

veoma važne činjenice, te da se višeput nije mnogo držalo ni do same osnove: dočim se naime ovdje uzelo sjeći posve otyorenou, nezagajenu šumu, to se onđe opet znalo po punih 5—10 godina iduću sjećinu u predzabrani držati: pri čem je još i ta pogrieška počinjena, da je u tako dugo zagajenih dielovih svaka novčana dobit od pašarine i žirovine izostala.

Posljedice toga gospodarenja pokazaše se u brzo, kao u mladih gajevih tako u predzabranah; a pogrieška počinjena pri tom bila je ta, da se ni najmanje nije obaziralo na dve najvažnije vrsti drvlja, što ih nalazimo u družtvu hrasta, naime jasen i briest. Prvi se nastanio u nižih, vlažnijih, — drugi na viših, suših dielovih sastojine; te dve vrsti drvlja pokazaše se uz jur navedene elementarne nepogode najvećom zapriekom odgoju čistog hrastika. Nevolja je jednom tu, a mi ćemo pokušat, da li ju je moći odkloniti ili bar umanjiti. U tu svrhu predočit ćemo si najprije sliku sadanjih naših visokih posavskih sastojina, te nauku, koju uzbudemo kadri tim promatranjem crpiti, za našu razpravu upotriebiti.

I. Mi nalazimo medju starimi sastojinami čistog hrastika, izpromišvana tek ovdje onđe sa grabom, briestom i jasenom. Takovi srezovi, gdje jasenina i briestovina ne prekoračuje 10%, ukupnog drvlja, nalaze se većim dielom na suhu tlu, te mislim, da pri iole racionalnom gospodarenju, neće jasenovina u njima maha preoteti; te srezove ostavit ćemo izvan ove razprave.

II. Drugi su srezovi, u kojima jasenovina i briestovina iznasa 30—40%, a hrastovina 70—60% ukupnog drvlja; i to su većim dielom sve brodske i gradiške šume. Ove prve leže 45 metara a gradiške 96 met. nad morskom površinom. Nu buduć da se gradiške stranom u ponikvi, koja je puno niža nego najveća visina Save, stranom pako u savskih zavojih i bokovih nalaze, to su uzprkos višemu položaju ipak i većoj i duljoj poplavi izvržene nego li brodske. Poplava traje poprično godišnje sedam mjeseci, sa 1—2 metra dubokom vodom.

III. Oni srezovi u kojima je broj jasenovine ili ravan ili dapače premašuje hrastovinu. Ta vrst sastojina representirana je osobito u onih gradiških srezovih, koji leže tik uz Savu.

Karakteristika onih II. navedenih srezova jest ta, da se tuj jasenovi i briestovi natječu sa hrastovi pogledom na dimensije, te se može reći, da takove sastojine najljepše eksemplare svih trih vrstih drvlja proizvadaju. U tih srezovih nalazimo poprično 25—35 hrastova po jutru, te su isti po svojoj cieni i vrednosti skoro ravni onim srezovom, koji po jutru do 40 hrastova imaju, s razloga, što tuj kvaliteta kvantitetu nadomješćuje. Obzirom da k le na novčanu dobit neimamo šta jasenovom u takovih srezovih prigovoriti.

Glavno obilježje one vrsti (III.) srezova u kojih je jasenovina ravna ili prekoračuje broj hrastova jest to: da su tuj hrastovi doduše postigli obične svoje dimensije, nu u kvalitetu da su zaostali za prvajimi; jasenovi pako da neimaju ni kvaliteta ni kvantiteta, koje ih obično idu. Tla, na kojih se takove sastojine nalaze, više su vlažna nego suha.

Napokon ču još onu vrst sastojina spomenuti, koja zaprema čista jasenovina, tek po gdjekoji hrast vegetira tudi, inače malo koja vrst plemenitog dravlja; takova tla su mokra, te su većim dielom godine pod vodom.

Kako iz netom rečenoga sledi, ovisna je razdioba sastojina obzirom na veću ili manju množinu jasenova posve od stupnja vlage pojedinih stojbina, a to je sigurno dosta važan momenat, a da će valjati tekom ciele naše razprave s njime računati. Uzrok, zašto te dve razne vrsti dravlja tako žilavo jedna drugu prate, nači čemo u toj osebini, da se i hrast i jasen, kao malo koja druga vrst dravlja umije prilagoditi tlu. bilo suhom, bilo vlažnom, te da čemo im pravu granicu pogledom na izbor tla jedino tako naći, ako reknemo: umanji li se potrebna (stanovita) zaliha vlage, onda će na takovu tlu hrast, prekorači li zaliha vode stanovitu mjeru, onda će na takovu tlu jasen bolje uspjevati. Iz toga pak sledi kao naravna posljedica, da na takovih vlažnjih tlih jasenovina mora iztiskati hrastovinu. Uzme li se nadalje još u obzir, da 100 gramova suhog jasenovog lišća izhlapljuje 90, a 100 grama hrastovog lišća samo 54 kilograma vode,* to se može iz te činjenice skoro za sigurno zaključiti, da oni pod brojem III. navedeni hrastovi jedinomu jasenu svoju eksistenciju zahvaliti imaju. Da uništimo onđe jasenovinu, te kojim god načinom mjesto nje hrastove pomećemo, to bi dotično tlo nedvojbeno u najkraće vrieme omočvarilo, a hrastovi bi ili propali ili posve zakržljavili. Tu posve jasno vidimo onu tajnu djelatnost naravi, naime: omogućenje obstanka jedne vrsti na račun i uz pripomoć druge. To je onaj isti zakon, na kojem se i ljudsko društvo osniva.

Pregledamo li dosadanje, dolazimo do zaključka, da hrastovi ne trpe ni u rezovih pod brojem II. niti u rezovih pod brojem III. od jasenja: u prvih rezovih odlikuje se hrast svojom vrstnoćom, kakovu riedko u čistom hrastiku postigne; u drugih rezovih pripravljaju mu jasenovi tlo, uzdržavajući ga tako rekući, na svoj račun.

* * *

Taj uvod bio je za to nuždan, da vidimo, kako je dosad uzgajao našu drevnu slavonsku hrastovinu najmudriji šumar sveta — narav sama; bio je tim nužniji, jer baš u taj čas, tek da smo mi umjetnici primili upravu i gospodarenje timi šumami, već nas pronja čudan strah, pa se pitamo: koji su uzroci, kakve čemo mjere poprimiti?

Da vidimo najprije, kakav izgledje taj neprijatelj naš, taj jasen!

Ja ga gledjem, kako se tamо negdje u Boljkovu i Tikaru podigo 35 metr. visok, sa pravilno izvezrenom bielom korom, ponešto izprevijanog do preko 20 metara čistog struka, te svjetlom gracijoznom krošnjom; tuj bih ga nazvao krasoticom, kojoj mrki hrastovi udvaraju! . . Sad ga opet vidim, gdje ih se

* Vidi: Fr. v. Höhnelovu razpravu u Seckendorffovih svezech: „Das österreichische Versuchswesen“.

više skupilo oko hrašća, nu niesu to više elegantne dame; oblik i vanjština im je posve drugačija, rekao bih zabrinuta, te kao da čujem, gdje im hrastovi silovito zapovedaju: harač rajo, harač! Da, tu su oni već postali robovi, podanici svesilnog padiše hrasta, brineć se više za njegov, nego za svoj obstanak.

Napokon ga vidim suuždenog, granatog, bez struka i stasa, obrasla dugom visecom mahovinom, gdje se mukom bori s vodom, koja ga pol godine do pojasa davi.

To je vanjska veoma raznolika slika njegova, ovisna od veće ili manje vlage tla. Mi ga vidimo kao posve miroljubiva i nedužna šumska gradjanina, a ovamo ga razvikaše, da je socialdemokrat, koji je navjestio boj na smrt i život plemenitašu hrastu!

Sad ćemo izpitati svojstva jednog i drugog, nebi li pronašli, odkle jedan drugomu prieti, i jeli sibilja pogibelj tu, da bi naši potomci umjesto hrastove, jasenovu šumu od nas baštiniti mogli?

Hrast, sviestan si svoje vrstnoće, ne brine se mnogo za svoj razplod i svoje potomstvo, kao da će reći: niesam ja kriv, ako sve jagmi za mnom, ako sve, počam od ptice pa do čovjeka moje sjeme hara; ako mi u prvoj mladosti koru gulite; ako me kao mladića za gradju rušite; ako zaljubljen u me motrite, kad šiškom urodim; ako se lakomite za srebrnjacima, što ih za moju dugu i trupce dobivate, rušeć me puno puta u nepravo vrieme, dok se još niti za rod niti za plod pripraviti nemogoh, — ako sam vam dakle tako nuždan, brinite se za me! — Sasma drugačije jasen! Trpi on i čeka sve do časa, dok nestavimo srez u zabranu: sad je došlo njegovo vrieme, da se svojima potomcima osveti vlastitome silniku; sad on tek razvije dosele nepoznatu snagu: 1. urodi svake godine obilatim plodom; 2. urodi plodom laganim, sgodnim, da ga i vjetar i voda pronose širom svega kraja; 3. urodi plodom zdravim, žilavim, koji dosad u koliko je poznato, nijednog neprijatelja neima; 4. to sjeme iznikav jednom, potjera toli naglo u vis, da sve ostale vrsti drvlja za njim zaostaju.

Ta četiri jasenova svojstva, jesu ujedno i četiri pogibelji po hrast. Uvaživ ta četiri svojstva, našli smo ujedno i uzroke, s kojih u mlađoj branjevini, mjesto ozbiljnog širokog hrastovog lišća, vidimo vita stabalca s titrajućimi perjanicami! I dok ih tako motrimo, nehotice se pitamo: Ma koja vas je sotona tolike amo naniela?! A znate li, što nam na to odgovaraju? „Vaša nerazboritost!“ Pokušat ću pronaći naše pogrieške, koje u tom pogledu počinismo; a te jesu:

I. Preveć velike čiste sjećine, uslijed česa se tlo, ogoljetiv preveć naglo, te izgubiv transpirativni (izparujući) listnati aparat, prevuće svakojakim korovom a ne riedko i omočvari. Nije li takova sjećina jur pomladjena, tad umjetni ogoj zapne o razne zaprijeke, jer ne samo, da je takovo tlo veoma mučeno posijati, nego je i mlađima sporo napred idućima hrastovima biljkama takova stojbina mehaničnom zapriekom, te ne preostaje ino, nego takovu sjećinu godimice podsijavati i popravljati.

II. Da zagajiv visoku šumu u svrhu samooploda, držimo ju po 5—8 godina u zabrani, nepazeći na to, da li su hrastovi s bilja plodonosni. Kako je poznato, rode hrastovi (budući prestari) sve manje i redje, a ono malo žira uništi stranom razna zvjerad, stranom se izgubi u dugo stojećoj vodi. Usuprot digne se jasenovina za tih 5—8 godina preko metar visoko, uspjevajući bez ikakve pogibelji. Mjere, koje bi u tom slučaju poprimiti valjalo, jesu: a) Svinje i za vrieme zabrane i to od polovice srpnja pa do konca rujna u zabranu upuštati, jer bi time tlo ne samo plodnije i za klicavost sposobnije, nego bi se i prije od suvišne vlage sušilo te od korova i miševa čistilo. b) Da u buduće šumu najdulje na 2—3 godine zagajivamo; ako u takovu slučaju nebi ista žirom dovoljno oplodjena bila, nebi se sigurno ni onolika jasenovina na njoj digla, te bi tada bar sijanje žira lakše i jeftinije bilo. c) Najradikalnije sredstvo bilo bi napokon, da se iste godine, čim se srez zagaji, svi jasenovi i briestovi posjeku te po mogućnosti izvezu.

III. Treća pogriješka, koju danomice na uštrb hrastovog oploda činimo, leži u naših drvoprodajnih ugovorih. Poznato je, da se trgovci požure, da u kupljenoj sječini ponajprije hrastove izsjeku, dočim jasenove i briestove do druge i treće godine ostave, tako da isti kao oplodna stabla po 2—3 ljeta na golih sječinah u vis strše. U podpunom užitku svjetla i topline urode tako, da ih je 100 dobastno, da oplode sječinu od 100 jutara. Tomu zlu izbjegć ćemo najlakše i najsigurnije, ako drvoržee ugovorom obvezemo, da prije svega jasenove i briestove porušiti imaju, ili da ih bar uzporedno s hrastovima, nu sva-kako do konca ožujka prve godine izsjeku.

IV. Četvrta pogriješka ide cielu našu zemaljsku upravu, u koliko je zanemarila veoma nužne odvodnje, ponajpače regulaciju Save. Godišnjima povodnjama bo a) raznaša se jasenovo sjeme; b) stvara se vlažno tlo, na kojem jedini jasen uspjevati može. Dok toj dužnosti ne odgovorimo, dotle možemo jasenu skoro zahvalni biti, što nam pošumljuje nizare, koje bi inače bud gole, bud lošim vrbikom obrasle.

V. Napokon navadjam još mnjenje našeg seljačkog puka, glaseći: dok je šuma bila otvorena, nebijaše ni traga jasenovu mladiku, jer su ga goveda za sigurno utamanila, dočim su hrastići poštedjeni ostali. Akoprem taj nazor iz spekulativnih motiva proizlazi, ipak mu nemožemo skoro podpune istinitosti odreći, jer se je i s bilja u srezovih, u kojih je pašarina samo jednu godinu zabranjena bila, odmah jasenovina podigla.

To bi bile ponajpače za čistu sječu proračunane predhodne mјere, koje bi imale zadaću unaprijeđ zapriječiti silovito razprostranjenje jasena u čas naravnog pomladjivanja starih sastojina. Razumije se po sebi, da bi se te mјere svrsi shodno promjenjene i za priebornu sječu uporabiti dale.

Mjere, koje bi se imale proti jur iznikavšoj jasenovini poprimiti, jesu jedino oštra sjekira. Nu da li će ta mјera na onolikih sječina biti u razmjeru sa uspjehom i troškom, s kojim je skopčana, to je drugo pitanje. Došli smo do veoma kritičke točke; jer akoprem se nijedna valjana šumska uprava o

toli važnih ogojnih poslovih od nikakovih potežkoća i troškova zastrašiti nesmije, ipak nam se u taj čas namiće toliko važnih momenata, da ih nikako nemožemo mimoći. A ti su momenti sliedeći:

1. Hoće li se izsječenjem jasenov mladik sibilja dati posve zatomiti?

2. Hoće li izsječenje jasenova hrastovim biljkam sibilja od koristi biti? Odgovor na ta dva pitanja zato je dvojbene naravi, jer kako već spomenusmo, jasen svojim snažnim izhlapljivanjem uprav omogućuje eksistenciju hrasta na mokrom tlu. Da na takovu tlu izsječemo jasenje, zar bi bila izključena mogućnost, da nebi dotično tlo tada još većma omočvarilo, te pogibelj još veća postala?

3. Jeli mledo jasenje sibilja tako ubitačno hrašću, da isto neće biti kadro vremenom iz jasenine podignuti se i napredovati?

Priznajem, da polag sadanjeg izkustva u toj stvari nije moguće na ta tri pitanja dati pozitivna odgovora. Nu uvaživ velik trošak i jako dvojben uspjeh, biti ćemo donekle opravdani, ako reknemo:

Nesjecimo jasenova posve! Taj stavak kušat ćemo sliedećim podkriepiti. Pogledjimo jednu takovu po jasenu u opasnost došavšu mladu zabranu, pa ju prispodobimo sa visokom šumom, što se tik do nje diže. Mi nalazimo na toj staroj sastojini 25 hrastova i 40 jasenova po jutru, te nam se nehotice namiće pitanje, tko bi nam mogao dokazati, da ta šuma nije pred 180 godina izgledala kao ova branjevina do nje, koja je sva zarasla jasenovinom te jedva 300—400 hrastićaka na jutru ima? S kojeg uzroka da nebi bar 10% tih hrastića, uvaživ žilavost hrasta dočekalo doraslost? Tko će mi moći za sigurno uzvrditi, da će ona zabrana, na kojoj se po jutru do preko 100.000 hrastovih biljka otimlje za život iza 180 godina ljestve hrašće pokazati?! Poznavajuć narav hrasta, da netrpí uza se brata, da puno od tla zahtieva a slabo ga popravlja, sjetiv se, da drvlje izpremiešano puno bolje uspjeva, što najpače za hrast valja; da nadalje borba za obstanak izmedju dve istovrstne vrsti drvlja dulje traje, nego li izmedju dve raznovrstne, tako da je uslijed toga i stanka u priрастu dulja, uvaživ sve to, mislim, da neću pogriešiti, kad rečem, da jasen u 50-godišnjoj sastojini u smjesi od 0·6, a hrast 0·4 neće od nikakove škode po hrastik biti. Za primjer navadjam srez Prašnik sa skoro čistom hrastovinom starom preko 40 godina, i onda srez Deđunski tok (ovaj jasenovačke, a onaj novogradiške šumarije) izpremiešan u velike sa jasenovinom, a jedva 30 godina star, pa su ipak tu hrastići u visinorastu već prestigli, a u debljini mal ne dostigli one u Prašniku.

Iz navedenog pak sledi, da do dan danas još nemožmo za sigurno uzvrditi, da li hrašću sibilja prieti pogibelj posvemašnjeg uništenja od strane jasena; što više, promotrimo li sadanje stare sastojine, koje su po svoj prilici u družtvu s jasenovinom ovako divne izrasle, pa uvaživ uz to još onaj zakon Darwinov, da nijedan stvor (individuum) neobstoji slučajno uzalud, nego da svaki ima неку stanovitu, običi obstanak svemira omogućujuću zadaču izvršavati, — po tom dakle i jasen — iz svega toga dalo bi se nekom sigurnošću zaklju-

čiti, da hrastcu ne prieti pogibelj od jasena u onolikoj mjeri, kako se dosad bojalo. Nu kao čestiti šumari, nećemo se ipak pri naravnom pomladjivanju posve osloniti na narav samu, nego ćemo ju, gdje je predaleko zašla, po mogućnosti zaustaviti, a gdje je opet od nužde, tu joj u pomoć priskočiti. Prema tomu ćemo u onoj zabrani, u kojoj hrastići težko i sporo iz guste jasenovine probijaju oko istih, ili, ako se hrastići u hrpah nalaze, oko tih hrpa 1—2 metra u okrug jasenovinu pročistiti, čim bi za prvu nuždu i pogibelji odmoženo bilo. Taj posao dao bi se najkašnje u 6-godišnjoj zabrani s priličnim uspjehom te bez velikih troškova, od jutra po prilici 1—2 for. izvesti.

U onih pako branjevinah, gdje je broj hrastića tako neznatan, te bi bojazan nastala, da bi ga posve nestati moglo, tude ćemo na suših i viših mjestih table od 3—6 kvadratmetara od jasenovine očistiti, te iste ili žirom ili mladimi (jednogodišnjimi) hrastići posaditi. Sto (100) kvadratnih metara porazdzieljeno u gore rečenoj veličini biti će za jedno jutro dostačno. Troškovi bi došli po jutru na 3—4 for.

U onih rezovih, gdje se je jasenovina podigla, ne možebit s toga, što bi joj tlo bolje nego li hrastu prijalo, nego gdje se je kao posljedica hrdjavog šumskog gospodarenja našao, tudi je posvemašće i zsjećenje posvema na mjestu. Taj posao bi još najlakše i najjeftinije mogla izvesti djeca s nabjevena oštromi, jakimi noževi; odmah iza toga imala bi se takova ploha posijati žirom. Da je ugon rogate marhe probitačan, gdje se kani jasenovinu uništiti, već je napomenuto, nu ugon morao bi 2—3 godine uzastopce potrajati. Da li bi ugon goveda i po one zbrane, u kojih se nalazi dobrano hrastika, probitačan bio, nemožemo žalibog za pozitivno uztvrditi; dvo-trogodišnji pokusi u manjih rezovih brzo bi nas u tom poučili, te kad bi rezultat jestan bio, tad bi svih oni troškovi, koji su čas prije nužndi bili, posve odpali.

Lagljega pregleda radi ponovit ćemo rezultate do kojih smo gornjim promatranjem došli.

Pogibelj, koja dan danas našim zabranam od jasenovine prieti, skrivili smo ponajprije mi sami. Mjere, koje bi proti toj pogibelji poprimiti valjalo, jesu: A) predhodne, t. j. one, koje su naperene proti uzrocima zla; B) prieke, koje su naperene proti zlu samom.

Ad A). Predhodne mjere idu za tim, kako bi jasenu a priori uzeli svaku mogućnost razprostranjenja, i to time: 1. da nepravimo onako ogromnih sjećina i nezagajemo ih dulje od 2—3 godine; 2. da u čas, kad sjećinu zbranimo, sve jasenove iz nje povadimo, ili bar da 3. obvezemo trgovce, da uzporedno s hrastcem i ostale vrsti dravlja sjeku, tako da koncem ožujka prve sjećne godine nijedna nepoželjena vrst dravlja na sjećini ne ostane; 4. da nastojimo mokra tla odvoditi i osušiti.

Kod predhodnih mjeri imali smo više manje samo s jednim faktorom posla, naime sa starim jasenom (sjemenjacima); kod prieke (ad B) mjeri, imamo osim mladoga jasenja, još i drugim isto tako važnim faktorom, naime

tлом računati. Ta nepovoljna promena tla sastoji se stranom u omočvarenju, stranom u korovu, koji golu sjećinu odmah pokrije. Predpostaviv, da se u mlađoj branjevini postavšo (bud umjetnim načinom) bud samooplodom ipak ponešto hrastika nalazi, pa ako je ta zabrana postala od visoke šume, kako ju pod II.) opisasm, naime, da je tlo i brastu i jasenu jednako pocudno, — onda ćemo pogibelj od tih hrastića ukloniti, ako oko njih u okrug na metar široko jasenovinu izsjećemo. Potiče li usuprot branjevina od visoke šume opisane pod brojem III.) gdje tlo poradi vlage više jasenu nego li hrastu prija, tu ćemo morati na suših mjestih table od 3—6 kvadratna metra pročistiti, te ih bud žirom zasijati, bud jednogodišnjimi hrastovimi sadnicama posaditi.

U onih branjevinah napokon, gdje niti samooplodom nije mogao nijedan hrastić korjena zahvatiti, tu će nam biti sav trud, da podignemo hrastovu šumu, uzaludan; tu je narav uložila svoj veto! koji glasi: Niesam mu dala pogodnosti obstanka, dakle nemože ni obstat!

Još jedna o plodomjeru.*

Piše M. Radošević, šumarnik.

P. n. g. Kraljeviću, kr. županijskom nadšumaru, dugujem odavna odgovor, na izrečenu po njemu osudu glede mog plodomjera, opisanom u „Šumar. listu“ svezku VI. g. 1884., pošto je pak ova zavlaka nekrivnjom mojom uzsljedila, neka me g. kritičar izvoli izpričati.

Primjetba, da se je stroj ovaj prije svega na pretres strukovnačkoj stolici podnijeti imao, razbijaju se već time, kad mu odvraćam, da sam isti stroj još god. 1878/9. glavnoj skupštini šumarskog društva, obdržavanoj u Belovaru, predio — nu kao što obično, tako i ovaj put, i ova misao valjda što u Beču ili možebiti u „Auseu“ potekla nije, neprobudi dovoljne pozornosti u našoj šumarskoj publici — hvala budi dakle bar u tom g. kritičaru, što se je bar on toga stroja domislio.

Kada se sjetim, kako se je žir i šiška cjenila u bivšoj vojnoj Krajini po opisu u članku: „Moje službovanje u vojnoj Krajini“, gdje je beritener, umjesto monoclea, nategnuo čuturu spram vrški hrasta i povikao svom ferstern: „i uz ove naočale neima žira i šiške“ — ili kad bi i današnje procjenitelje u vojnoj Krajini na uporabu ovog stroja pozvao — težko da mi se za novotariju ovu gorko osvetili nebi. Ili zar to možda neproizlazi iz toga, što su jesenašnje dražbe na 3—400% procjenu nadbijale, negledeći na to, da ima i takovih, koje su i više bile?

Muka je to svakako velika, dosadašnji komoditet procjena zamjeniti poslom, gdje se misliti mora za da se šumarski procjenitelj 400% differencijom

* Vidi: „Šumarski list“ III. svez., g. 1885., strana 125—128.

ruglu neizvrgne, kako to žalibože na sramotu struke naše i danas još prečesto u nas biva.

Neću da time kažem, da je i način procjene, kakovi nam g. Kraljević predlaže, ovim ravan — on bo predlaže, da se neka ili sav plod na pokusnoj plohi iztrese ili tek onda cjeni, kada je sav na zemlji — jer je doista istina, da bi to još najsigurniji postupak bio, nu žalibože taj se nigdje nerabi, a niti se upotriebiti može, a to s toga ne, što upravni odnosaži zahtijevaju, da se procjena prije svrši, nego li je plod opao i tako nam bar po mom sudu nepreostane ino, već da optiku u pripomoć uzmem.

Nijedan stroj, bio ma koje vrsti, nije matematično točno izradjen, i tako ma koji mu drago rezultat polučili, u svrhe mjerničke ili procjenbene, i to, najizvrstnijim strojem, opet nam nije zajamčen matematično točni uspjeh — jer gdje je stolar, koji će redalo samo 1 metar dugo geometrično ravno izraditi? gdje je na jedan rezultat kod 2 mjernika a kod istog stroja podpuno suglasan bio? a tko može uzvrditi, da su rezultati u naravi kod procjene drvne gromade polučeni formulom Königa ili Presslera matematično jednak? nitko! A tko sumnja o tom, da je rezultat kockovine u naravi polučen temeljem formule Simpsona jednak umišljenoj matematičnojolini? i opet nitko. — A zar nije na papiru istina, da je $k = p \cdot v$ ili kockovina (k) jednaka ploštini (p) pomnoženoj sa punočom visine (v)? pa ipak koji će šumar pogoditi kod klijiranja matematični promjer, a tko matematičnu visinu punoče (v), koja je jednaka: $\frac{k}{p}$, opet nitko. A zar se uza sve to ipak kod praktičnih radnja nije usvojila i formula Königa i Presslera? a istim načinom i svi raznoliki optički ili geodetički strojevi?

Stereometrija predpostavlja samo pravilna matematična truplja, dočim su drvne tjelesine u naravi tako nepravilne, da si ih samo velikimi vježbami u pravilnom obliku umišljati možemo. — Podajmo promjerku tobože šumskom trgovcu u nepravilnoj sastojini, trgovcu koji se tehničkim naukami bavio nije, nu koji si zato ipak uobražava, jer je od bačvara ili makljara do milionara došao, da nad njegovom okularnom ocjenom drvne mase, nepogriješivije metode procjene neima — pa mjerite tada sami, istom tom promjerkom, pa da vidimo, hoće li se rezultati slagati, akoprem se služiste oba istom promjerkom? A kako bi se i mogli složiti dok radiste na temelju nesuglasnih podloga i ocjene — ma sve da i jest na pr. istom formulom rezultat potražen.

Toliko sam držao mimogredno spomenuti, samo zato, da gg. čitatelje sjetim onoga, što narod izrazuje poslovicom: „nije za gusku sieno“ a spomenuo sam to i zato, da nezaboravimo, da ništa na ovom svetu usavršeno nije; pa zašto da nebi i ja tada i koji prigovor p. n. g. Kraljeviću dopustio.

Nu kritizovati je svakako laglje, nego stvarati, pa kada bih na umu imao one kritike, koje je svaki stroj prije, nego li je u praksi uveden, proživio, bio bi šutiti morao, nu pošto na pol puta stati neobičajem, eto me i dalje.

Ako i jest istina, da slika krošnje upada eliptično, dakle do 40% kod 1 metr. promjera različno od slike okruga, te ako i jest plašt iste slike sferičan, to ipak uzprkos svega toga moj stroj omogućuje najtočniju procjenu ploda; jer kao što je moguće površje kruglje proračunati, tako je siguro moguće proračunati i za sferično površje elipse površinu. — Tko pako hoće, može si i redukcijom pomoći, a napokon može si i leću u eliptičnoj formi izraditi dati — nu sve je ovo samo nuzgredno, a glavno je bilo i ostati će, da se procjenitelj uz konstantne faktore kretati ima, da mu je plod vidljiv a s toga i moguće procjeniti.

Svi ostali prigovori pako neosnovani su, što nam je najbolje 2-godišnja praksa i radnja strojem dokazala. Tako nam na pr. nigdje nedodje više od 60 bukvica a ni više od 40 kitnjakova ili lužnjakova žira na motrilište, a komu se hoće, može si kraj toga lasno vlasuljom motrilište u quadrante porazdjeliti, te tako posao brojenja olahkoti.

Tim navodom nehtjedoh medjutim kazati, da smo kadri ovim strojem matematični rezultat polučiti — nu da se pri tom postupku šumar blamaži izvrći nemože, kakvu jur spomenuh, zato jamčim sliedećom ponudom: „Tko točnije oocularno procjeni, brže i jeftinije žir na visokoj hrastovoj šumi kitnjaka ili lužnjaka u jeseni g. 1886. od jednog ovovlastelinskog šumarskoga vježbenika, koji će cjeniti pomoćju plodomjera, dajem mu nagradu sastojeću se u lovačkom oružju vriednu 100 for., uz uvjet, da je odrasla sastojina normalne visine posavskih ili podravskih šuma.“

„Odluku o tom imati će 3 višja šumarska činovnika izreći, a birati će oye obadve stranke — a tko se natjecati želi, neka se pravodobno meni javi!“ Pa da vidimo onda.

Ovo bio bi put najkraće i najeklantantnije riešitbe, pa će se ja medjuto pobrinuti, da stroj, ako gdje i manjkav, u svoju svrhu popravim, a veleštovanom gospodinu kritičaru ostavljam uz to slobodno i žir potresati — samo opažam da će pri tom zdrav na vrhuncu krošnje, sav pod listom ostati, a samo supljiv će popadati, kojega i moj način procjene bez da ga stresati dajem, čas pred dražbom uračunava, al tom razlikom, da mene stresanje ništa nestoji.

Dalnja polemika zadala bi suvišna piskarenja, kojoj se samo praktičnim rezultatom izbjegti može, a ako me tada g. kritičar nadvlada, to će kapitulirati i potražiti svoj spas u nauki kod spomenutoga šiačkoga svinjara.

Na koncu pako moram žaliti, što je gos. kritičar teoretičnim manisanjem prije počeo, nu što je plodomjer u naravi i video, a kamo li uporabio.

U Kutjevu 1. siečnja 1886.

Nižji državni izpiti za lugarsko i šumarsko pomoćno osoblje.

Piše Gustav Pauza, nadšumar.

Počam od 9. pa sve do 15. prosinca, obdržavani su kod kralj. okružnog upraviteljstva u Petrinji t. zv. nižji državni izpiti — za lugarsko i obranbeno osoblje, pod predsjedanjem nadšumara 2. banske imovne obćine g. Pause — te uz izpitne povjerenike gg. kotarske šumare Čelije i Rennera.

Izpitu se tom prijaviše 43 kandidata, od kojih se ipak podvrglo izpitu samo njih 34, dočim 9 nije došlo. Od tih izpitu podvrgavših se kandidata, bilo je 14 državnih, 5 od 1. banske a 6 od 2. banske imovne obćine, a ostalih 9 lugara, bile su privatne osobe (poljodjelci).

Od onih bude osposobljeno: 5 njih kao veoma sposobni, 12 kao sposobni, a 17 njih bude reprobirano.

Prigodom obdržavanja toga izpita opaženo bje i opet, da se jur veoma osjeća manjak primjerenog poučnika za samouke, priredjena svrsi shodno za lugarsko osoblje — obzirom na našu potrebu i okolnosti. — Ćordašićev poučnik za čuvare šumah i pomoćno šumarsko osoblje (1873.) razprodan je, a novo se izdanje nije više stampalo.

I tako dakle naše lugarsko osoblje danas u obće neima knjige iz koje bi moglo naučiti potrebnu mu teoriju i pribaviti si najnužnije znanje za svoje buduće zvanje. Ta se je nevolja pokazala najbolje u tom, što se sbio slučaj, da lugar kraj sedamgodišnjeg praktičnog službovanja, na izpitu ipak nije znao predočene mu demonstrativne predmete, sastojeće se u plodu razlikovati zajedno sa koticami, ni pojedine vrsti hrastovog drveća medjusobno, akoprem je nakon protumačenja po izpitnom povjereniku, sam priznao, da se i u njegovoj čuvariiji nalaze sve tri vrsti predočenog mu ploda i hrastovih stabala. Drugi opet nije znao razlikovati šišaricu od babuške hrastove! To je pako sve posliedica toga, što nije imao knjige u kojoj bi mogao potrebno čitati, i uz sliku naučiti i predočiti si, te onda u naravi potražiti i razviditi!

Čudnovato bijaše i to, da većina kandidata, nije poznavala ni u šumarskom gospodarstvu služeće mjere, a još čudnovatije bijaše pako to, što i u službi stoeći lugari nisu znali raztumačiti što li razumjevamo pod prostornim metrom n. pr. drva! To su pako sbilja žalostni pojavi.

Kakovu n. pr. vjerodostojnost možemo staviti u prijavnice odkritih šumskih kvarova dobivenih od takovih službenika?

Opazili smo nadalje i to, da ni već dulje vremena služeći kandidati nisu poznavali korektn postupak kod privatne plenitbe u šumi i kod kućne premetačine. Akoprem se odnosno nalazi i u naputku za službovanje i gospodarenje kod imovnih obćinah (1881.) u šestom odsjeku kao i u „Reglement für den Forstdienst in der k. k. Militär-Grenze“ (1860.) u četvrtom odsjeku, gdje je opisan taj postupak, kao što je tamo označen i u obće postupak lugarskog osoblja u pogledu obranbe šume. Pa ipak je potrebno, da se bar to tim ljudem malo obširnije i popularno u kojem poučniku protumači.

Pomislimo si samo, kako kraj razprostranjenih kotarah ili čuvarijah, te uz odaljenost exponiranog lugarskog osoblja od šumarije, istomu nije moguće u svakom ili bar u često slučajevah potražiti savjet šumara o potrebnom postupku, pa će nam se najbolje pokazati nužda takovog „poučnika za samouko“ to osoblje, hoćemo li da dobijemo i u istinu osoblje, koje nam tako rekuć u ruke posluje i olakša službovanje, u mjesto što se sbog pomanjkanja takovog poučnika moramo služiti osobljem koje nam službovanje svojim neznanjem i nekorektnim postupkom jedino otežeće. Takav poučnik za samouke lugare pokazuje se nadalje još i tim nužnijim, što neima izgleda da bismo skoro doživili utemeljenje lugarskih škola; negledeći i na to da takovo poduzeće nebi iziskivalo baš ogromnog troška.

Uzmemo li, da bi se takav poučnik sastojao — što je dovoljno — iz knjige od kojih 25 tiskanih araka, te da bi stajala nagrada autoru 500 for., tisak sa slikama (odnosno slog i papir za 2000 kom.) 800 stotinjaka, bio bi to jedva trošak od 1300—1500 for.

Prema koristi pak, koja bi od tuda proizašla po tako važnu struku našega narodnoga gospodarstva, mogla bi po mom mnjenju i sama visoka kr. zemaljska vlada taj novac predujmiti i djelo to u samonakladi izdati, jer bi se taj novac svakako amortizacijom, odnosno prodajom knjiga, još i prije izminuća 10-godišnjeg razdobia i opet zemlji vratio.*

K nacrtu osnove novog šumskog zakona.

Razpravlja J. Zezuljka kr. šumar.

Predmnievamo, da je zaista svaki šumar, koji je brižno pročitao „nacrt novog šumskog zakona“ isti zadovoljstvom odložio, žečeći si da takov što skrije i u kriještu stupi.

Pošto rečena osnova međutim još sveudilj uzakonjena nije, to je i opet dužnost svakoga nas, koji sa kojom mu drago ustanovom tog nacerta sporazumno nismo, te da svoje prigovore priobćimo, za da se uzmogne doista podpuna osnova, osnova koja će šumarstvo posve zadovoljiti, visokom saboru na pretres podstrijeti. Mene nezadovoljavaju §§. 48. i 49. rečene osnove, koji propisuju, da lugar osim puške još i bodežom ima providjen biti, i to kako se u obrazloženju na-

* U koliko posve dielimo nazore veleštovanog g. pisca — moramo ipak ovdje sjetiti, da se je upravljajući odbor družtva u sličnom predmetu jur g. 1884. bio obratio posebnom predstavkom na visoku kr. zemaljsku vladu — te rezultat ove predstavke također u o. l. p. g. na strani 39. i slijedećoj objelodanisimo. S te strane dakle neimamo se za sad podpori nadati — preostaje s toga još jedino nada, da će se možda ipak naći, koji privatni nakladnik (n. p. Neuberg u Križevcima, ili Kugli i Deutsch u Zagrebu) koji će se sporazumno s kojim strukovnjakom latiti u istinu nuždnog tog podhvata.

vadja s razloga — „da se predusretne tomu, da se lugarsko osoblje u pogibelji svog života — hitcem iz puške braniti mora, čime se lahko smrt protivnika prouzročiti može, pa da će zato biti umjestna, te sigurna obrana, a ipak bez pogibelji života, taj bodež na puški, kakovi međutim imadu i ostale straže.“

Ove mi se ustanove pričinjavaju očevidnim nazadkom po šumarstvo i prama istom današnjem šumskom zakonu i s toga mi budi dozvoljeno, ovdje objelodaniti njeke prigovore, nebi li tako ma u zadnji čas promjenu istih postigli.

U „Oest. Forstzeitung“ bje tečajem g. 1885. medju ostalimi objelodanjen članak, koji zahtjeva i potrebnom dokazuje za lugarsko osoblje, istu onu privilegiranu obranu kakvu uživa oružništvo, vojna straža, a u stanovitih slučajevih i ista carinarska straža, u koliko lugarsko osoblje mora imati jednak zakonito sposobljenje kako i ove straže (naime neporočnost, dobu godine, nesmije biti odano pijanstvu i t. d.). Ovakovi se dakle zahtjevi čine gledom na šumski zakon u zemljah, gdje pučanstvo nije uzgojeno u pravoužitničkih odnošajih, kao što to kod nas, te gdje uslied toga i šumski posjed veću važnost imade, nu i mi bismo mogli punim pravom tražiti privilegiranu obranu za naše lugarsko osoblje, već iz toga uzroka, da nebudem vazda zadnji, ali kraj §§. 48. i 49. osnove šumskog zakona, moramo se zadovoljiti i tim, da ma i samo promjenu istih bar u sadanjem smislu polučimo.

Dalje nam se mora nametnuti pitanje, kako će legislativa ove ustanove osnove primiti, kad smo mi, inače konservativni šumari — sada najedanput tako liberalni? Nije li pri tom opravdana bojazan, da će se i pravedna obrana time na toliko stegnuti, da će vršenje čuvarske službe u obće iluzornom postati?

Bodež jest po svojoj naravi oružje opredieljeno ponajviše za navalu, zato su njim providjene osobe i straže, koje uživaju privilegijum obrane, te koje si imadu njim, u njihovim zapovjedim nepokoravajućih se osobah, послuh izvoštiti bez težke tjelesne ozlede, nasuprot tome znamo, da se lugar samo braniti smije, i to obično proti sjekirom oboružanom drvokradljiveu. Sjekira u rukuh drvokradljiveca pako, koji se š njom veoma vješto služiti znade, po našem je osvjedočenju takovo oružje, da se lugar bodežom proti istomu zaista obraniti neće moći, već će se prahom i olovom morati služiti — neće li podleći.

Bodežom providjene osobe i straže vrše službu svoju vazda u selih ili u družtvu svojih drugova, tako da jim za dokaz nuždnog prelaza od obrane bodežom k onoj hitcem — radi opravdanja pred sudom — svjedoka nemanjka, nasuprot opet vidimo našeg lugara u šumi vazda sama, tko će dakle njemu posvjedočiti, da se nije bodežom obraniti mogao? Kad za težku službu, svjestno vršenje svojih dužnosti i prestalu pogibelj dospije u dugotrajnu sudbenu iztragu.

Neće li ostati na njemu sjena, da se je neopravdano hitcem branio? hoće li se mu opet vjerovati kada bi se takov slučaj ponovio? Tužimo se občenito, da naše lugarsko osoblje nevrši svoju službu energično i strogo, a s druge strane sami, osnovom šumskog zakona, stvaramo odnošaje, pod kojima bi i sada

hvalevriedne iznimke medju lugarskim osobljem morale malaksati, kako bi pako uz takove odnošaje djelovaо primjer lugara, dospjevšeg u sudbenu iztragу radi uporabe hitca u pravednoj obrани, o tom bolje da i negovorimo. Time mislimo da smo dokazali da sravnivanje lugara sa drugom stražom i uslijed toga oružanje istoga bodežom nije temeljito osnovano.

Bodežom providjena puška neprikladna jest za prolaz u šumi, jer se puška najlakše nosi preko ramena, tako da na remenu vodoravno visi. Bodež čini nadalje lugaru pušku težju, koji i onako cijelodnevnom hranom i čekičem kvara dosta obterećen. Nemože li se dakle očekivati da će lugar, osobito tamo, gdje je od predpostavljenog si šumara oddaljen, a ponajpače za zločesta vremena, velikog sniega i t. d., bodež kadkada i doma ostaviti, pa ako onda na njega štetočinci navale, nepreostane mu drugo — pošto obranu hitcem nebi opravdati mogao, van da u bjegu svoj spas traži. Koliko bi to pako lugaru na čast i ugled služilo, netreba valjda spominjati.

Pouzdano može se nadalje očekivati, da će drvokradljivci, znajući jednom, da se lugar mora prije svega bodežom braniti, još drzovitiji postati, kao da nam nije dosta i to, da imademo već i sada takvih, kojim je drvokradja zanatom.

Slučaj pravedne obrane sgadja se u obće u našoj domovini vrlo riedko, (kako nam to svjedoči i „Šumarski list“, koji nepropusti takva šta objaviti, pa ipak kako riedko i to čujemo) zato i jest naše mnjenje, da ograničenje obrane, kako to osnova šumskoga zakona propisuje, nije od prijeke potrebe. Čujemo pako češće za ubojstvo lugara i navale na lugare, tako su na pr. u 3 godine, u Drežnici državni lugari Vlaislavljević i Žilić od drvokradljivica groznim načinom ubijeni, nemora li nam se dakle činiti, da bi mjesto ograničenja obrane, bilo umjestnije predložiti privilegiranu obranu, ili barem vis. zemaljsku vladu ovlastiti, da može u pojedinih slučajevih gdje pučanstvo drvokradju kao zanat tjera — te gdje se lugarskom osoblju protiviti običaje — dotičnim organom pravo privilegirane obrane, kako ju oružništvo uživa, podieliti. Predlog još nije zakon, a više tražiti znači više dobiti. —

O šuma u srezu ključkom i okruglu pirotskom u Srbiji.

I.

U „Težaku“ za g. 1885. nalazimo na strani 718. i sliedećih, članak odnoseći se na stanje šuma u srezu ključkom u Srbiji. priobčen po našem sučlanu šumaru g. J. M. Jekiću, koji buduć doista zanimiv i poučan — eto u sliedećem donašamo:

„Srez ključki može se podieliti u glavnom na dve polovine, i to: iztočnu polovinu, koja zauzimlje podunavski kraj ili t. z. Ključ, i na zapadnu polovinu ili planinski kraj, koju polovinu zauzimaju starodrevne šume, o kojima će ovdje biti rieć.

Ove šume spadaju u red obće narodnih šuma, a smatraju se kao ogrank ili produženje Miročkih planina. Graniče se od juga Brzopalanačkom šumom kod sela Reke, od zapada Golubinjskom šumom u srežu porečkom, od sjevera Dunajem a od istoka se svojimi ogranci spuštaju u Ključ ovoga sreza. Protežu se više u pravcu od juga k sjeveru i u tom pravcu mogu imati u pravoj liniji oko 25, a u protivnom pravcu t. j. od istoka k zapadu 15—20 kilometara duljine i po tome ciela površina ovih šuma iznosi od prilike 4—500 kvadratnih kilometara ili 40—50.000 hektara, no u samoj stvari obće narodnih šuma neima ni približno toliko, kao što će se to niže pokazati.

Čitav lanac ovih šuma izpresjecan je mnogimi visi, brežuljci i uzvišenimi ravnicama, koje su čas jednoj čas drugoj strani sveta više manje okrenute, pa se s toga samo obćenito može reći, da su ove šume ponajviše jugoiztočnoj strani svojim položajem okrenute.

Zemljište je ponajviše absolutno šumsko tlo, s tom ipak razlikom što je negdje jačeg, negdje slabijeg — a po gdjegdje i bez svake kulturne zemlje, posve kamenito tlo.

Formacija je većinom vapnenasto stenje, a ovdje ondje izbija na površinu čas u većem čas u manjem razmjeru i kristalično škriljasto stenje.

Gora je u glavnom hrastova i bukova i to tako, da čas prevladjuje jedna čas druga, no u obće može se reći, da u svih otvorenijih, ravnijih i nižijih položajih prevladjuje hrastova šuma, u viših i zatvorenijih položajih pako bukova. Osim hrasta i bukve ima jošte i mečije ljeske, graba, jasena, briesta, klena, mleča javora (dosta rijedko), lipe, tise (samo na krševih Štrpca), brekinje i drugog šumskog drveća i šiblja.

Vegetacija je ove gore različna, tako je po ravnijih položajih odnosno na mjestih, gdje je malo dublji i jači sloj kulturne zemlje, i porast gore jači i življi, na takvih je mjestih mahom odrasla i dominirajuća hrastova ili bukova gora; na protiv na vrletnih mjestih, mjestih suviše utrtih, sa plitkim ili bez sloja kulturne zemlje, tu je i vegetacija gore sporija, na takvih su mjestih u obće sva drva kržljava i kreknjava, na ovakovih mjestih, mjesto hrasta i bukve kao glavnog šumskog drveća, mahom dominira sitno drveće, kao sitni grab, lipa, crni jasen, dren, glog i drugo šiblje.

Mečije se ljeske može skoro svuda naći, nu ponajviše je ima u okolici „Štrpca“, na mjestu zvanom „Vrtača“, i obično je debljine 30—40 centimetara u promjeru, ali je mnogo čobanima oštećena, jer se i ova za brst stoke, kao i svako drugo drveće, sjeće. Karakteristično je, da se lipa, javor, mleč i briest vrlo rijedko mogu naći kao sasvim odrasla, krupna, prava, čista i zdrava debla kao što se takova po Jastrebu i drugih naših planina nalaze. Lipa, koja je naročito od dunavske strane u smjesi sa drugim drvećem, predstavlja samo kreknavu goru.

Nu ni hrastova gora nedostiše bog zna kakovu debljinu, jer je rijedko naći preko 50 centimetara u priečniku debelo drvo, koje bi uz to bilo sposobno

za gradju, no ponajviše je ima izmedju 30—40 cm. u priečniku debele i to tako liepa i prava stabla, da se od njih i po 20—25 met. dugačkih greda izsjeći može.

Bukove gore naprotiv ima i do jednog metra u priečniku debele, premda mjestimično i ova dosta kržljava.

Iz ove občenarodne šume ponajviše se sjeće hrastova — gorunova — gora za grede i merteke, a osim ove mnoga se gora osobito zimi i za brst koza zatire.

Obće narodne šume, o kojih je ovdje govor, nalaze se u području sljedećih sela: rečke, grabovačke, bordeljske, tekijске, sinjske i nješto malo čeceračke obćine.

U pogledu izvoza drva ponajravniji i ponajudesniji je kotar grabovački, a ponajvrletniji i ponajneudesniji je kotar tekijске šume.

Uživanjem ovih obćina, šuma je občenarodna u ovome srezu tako oštećena i privatnim zavati izprepletena, da će se grđe od ovoga još gdje u Srbiji težko naći. A ovo je postalo odtuda, što su sve spomenute obćine smatrале ovu šumu, kao svoju pravu svojinu, ili bolje rekši smatrале su ju kao pusto blago, pa su ju tako svake godine sjekle i dielile bez ikakvog reda i zakonitog puta. Sva dasadanja obližnja mjesta zauzimali su mahom starosjedioци, a na udaljenija mjesta svuda po obće narodnoj šumi naseljeni su stranci — došljaci iz drugih sela — i tako se nalazi onuda silesija njekakvih „Ungurijana“, „Bu-fana“, „Tančana“, „Kriveljana“, „Plavljana“, „Gorniana“ i t. d. koji sa svojom stokom na usamljenih salaših stalno po ovih šuma borave. Ovi su se naseljenici sa salaši po svojoj volji po planini širili, ostavljajući za sobom mjesto šume golo polje, po tom su ovo prodavalni drugome, a oni su opet drugo bolje zauzimali, i na taj su se način pojedini dužim obitavanjem u šumi i preprodavanjem iste osjeguravali i tapijama. Naročito su zauzimana sva bolje ravnija mjesta pod krupnom a osobito još i hrastovom gorom, kao i ona mjesta koja su na medjah pojedinih obćina, jer su jedna od druge otimale, grabile i timi zavati, pravo svog kotara dokazivale. Osim toga naročito su dieljeni oni krajevi šuma koji se pored puteva i sa kojih su Ključani t. j. one obćine koje, neimaju svoje šume, suhu goru nosile ili sirovu po dozvoli srezke oblasti sjekle. Pa šta više i ciganom je šuma dieljena.

Obćina petrovoselska naseljena je od pre 30 godina sve iz samih doseljenih Crnogoraca i to usred obće narodne šume. Ovi Crnogorci, kojih sada ima oko 140 domova, pritežavaju u svojoj sobstvenosti razmjerno ponajravniji, gorom i pašom najbogatiji dio planinske prostorije, koja se nalazi izmedju grabovačke, veliko-kameničke, podvrške, sinske i tekijске šume u ovom i golubinske šume u porečkom srežu, i koja može imati u najmanju ruku na 7.500 hektara (po sadanjem popisu samo 4.246 hektara).

U ovoj su prostoriji oni, t. j. Crnogorci, do danas jednom riečju svu šumu porazdielili, ostavivši samo Štrbački krš, na kojemu nemogu biti njive ni livade, niti ima tako krupne hrastove gore, na kome je dakle mjesto rodne zemlje

krečnjak kamen, a mjesto hrastovih i bukovih greda, sitni grab, glog, trnje i drugo bez vriednosti šumsko šiblje.

Razdieljeni goru, neprestano sjeku pale i prodavaju, a krčevine zasejavaju njekoliko godina, dokle im i ona prirodna plodnost traje — a ta na ovoj čisto šumskoj zemlji nije duga — zatim opet prelaze na drugu krčevinu i to će tako sve dotle trajati, dokle i šume za tu ciel bude.

Tko nije vidio, kako se krupna starodrevna gora na ovome ogranku Miroča i dan na dan predpotopskim načinom iztriebljuje, taj neka dodje do ovih Crnogoraca, gdje će vidjeti, kako se gora jednog ljeta dok je pod lišćem izsjeće a drugog ljeta s ugarkom upali, te „taj lom“ pošto se je malo prosušio, za nekoliko dana a bogme i nedelja izgori. Šumaru je doista ovakove prizore sa šumom težko gledati, ali koja vajda, kad pomoći neima, a čisto mu se čini kao da sama gora šapuće onim riečma Njeguševim:

„Suza moja neima roditelja,
Nada mnom je nebo zatvoreno,
Ne prima ni plača ni molitve.“

Naročito mnogo u oči pada, što i kraj postojećih do sada izlučenih proistorija pojedini pritežavaju po 30, 80 pa i do 100 hektara još neizkrčene šume, koju oni nezovu dosljedno zabranima no svojimi „njivami“!? pa su ih tako i kod okružnog suda ubaštinavali pod imenom njiva, jer vele: „ova nam je šuma za njive i data“.

Do ovolike prostorije šuma došli su pojedini ponajviše svojevoljnim zauzimanjem i kupovanjem jedan od drugoga, jer je bilo prilika, kad je trebalo samo zakrstiti jedno parče u šumi, pa je s tim već gotova svojina, bilo je i to, da su se ovi zabrani, koji se danas po 10—20 dukata prodaju, priečke prodavali po 10—20 groša. Jedni su se doseljivali, pa su šumu zauzimali, drugi su se izseljivali pa su zauzetu šumu preprodavali, i tako je sve to išlo, dokle se nije došlo do današnjeg stanja ovih šuma.

Od posljednjih dviju trijuh godina odpočeli su mnogi da prodaju goru i za izvoz u inozemstvo, prodavali su po 70 i po 80 dukata jedan zabran, pa su tako i ove godine mnogo na prodaju navalili bili, naročito prije nego li se počeo kupiti porez, prodavali su pošto poto, samo da do para dodiju.

Oni su svu svoju pažnju obratili na iztriebljivanje gore, pa zato još никакvih voćnjaka — nuzgred budi rečeno — a još manje vinograda na ovolikih šumske krčevine ni pokusa radi podigli nisu i ako su pred 30 godina ovde naseljeni; pa je i samo njihovo selo, koje je inače po nacrtu mjerničkom sagradjeno, ružno vidjeti bez ikakvog skoro voćnjaka ili bar kojeg drugog drveća kao što to jednom selu dolikuje.

Velika je i neoprostiva pogriješka naših starih, što su ove ljude ovde naselili, i ako ih od potomstva za to nepostigne kletva, blagoslov doista neće, jer je ovo čisto planinska zemlja, koja je prirodom odredjena da samo gora na njoj raste, pa šta će onda da rade ovi ljudi kad gore sasvim nestane, a zemlja

je za poljski rad neplodna, pa još bojati se, da neostane samorani kamen i crluša, te da ovi naseljenici po tom budu izseljenici.

U ostalom nestozi mnogo bolje u pogledu zavata ni s ostalimi krajevi šuma u ovome srezu, jer je sve zauzeto što je iole valjanije bilo, a ostavljeni su samo krševi, strmine, potoci, uryvine i ostala neplodna i sa gorom lošija mesta, što se sve objelodanilo prilikom sadanjeg popisa imanja. A da se doista obćinska i obće narodna šuma cieni kao pusto blago, vidi se još i iz toga, što su po dvojica i po trojica jednu te istu šumu pod imenom sobstvenosti u popisne knjige upisavali.

Polag popisnih knjiga, onako kako su same obćine prilikom popisa svoju šumu prijavile, izlazi, da u prije spomenutih svijuh 9 občinah, imade koje obćinskih (do 12.617 hektara) a koje javnih izpusta i obće narodnih šuma (do 6.824 hektara) svega 19.541_{ss} hektara.

Ova ukupna šumska površina ipak suviše je mala, prema onom broju koji bi trebala da iznese prema napred navedenoj ogromnoj geografskoj i fizičnoj prostoriji ovih šuma; ali kad se uzme u obzir ovo dvoje: da je najveći dio žitelja iz ovih občina sa svojim imanjem i zavatima u rejonu ove obćenarodne šume i to tako nepravilno po šumi razturena, da im se sbog toga nikakva kraja uhvatiti nemože; i drugo, da je mjerjenje ovih šuma sasvim netočno bilo, a po negdje ni mjereno nije, već je samo onako od oka cienjeno — onda je i ovaj broj dosta znatan, premda se na točnost istog nemože računati.

Iz gornjeg pregleda vidi se još i to, da je skoro duplo više prijavljene šume upisano na ime „obćinske utrine“ no što je uzeto pod račun „javnih izpusta“ i obćenarodnih šuma, a trebalo bi obratno da bude, i kad bi se baš strogo cienilo, ne bi imalo ni 200 hektara čisto obćinskih utrina.

Naročito u oči pada, kako je občina tekijska grdnu prostoriju obćenarodnih šuma upisala pod imenom svoje obćinske utrine, a medjutim, po smislu § 4. postojeće „šumske uredbe“, jedva ako bi možda imala pravo na 12 dio od celokupnog iznosa (11.240 hektara), da ga za doista podpunim zakonskim pravom svojom utrinom, odnosno šumom, koju je sama odgojila, nazvati može.

U ostalom, nijedna skoro občina nepriznaje nikakvu obćenarodnu šumu, već sve vele, da je to njihova šuma, s kojom su od vajkada same razpolagale. Da je ova šuma po smislu § 3. „šumske uredbe“ doista obćenarodna, to stoji, a da su doista same obćinske oblasti s istom razpolagale i to stoji, jer su sami kmetovi i obćinsku i obćenarodnu šumu dielili bez ikakvog zakonskog oslona i obzira na § 56. i 59. „šumske uredbe“ što se tvrdi i mnogimi uvjerenji, koja su kmetovi izdavali o svojini pojedinih zavata i u ovih šumah, i kojimi se dokazi mnogi zavatinari danas pravdaju, kad se od strane državnog šumara za koji zavat obtuze.

Pred dolazak povjerenstva, koje imaše obaviti popis posjeda, kad su pojedini svoje imanje radi prijave premjeravalii, tada je svaki, gdje mu je samo moguće na ruci bilo, zahvatio i domjerio još i po nješto od obćenarodne ili

občinske šume, pa je povjerenstvu prijavio pod imenom svog zabrana, ili zemlje pod gorom ili pod imenom svoje njive. Tada je svaki mislio, da je ovo poslednji i najsgodniji čas, kad se još štogod od občenarodne i občinske šume prisvojiti može, a tom se je prilikom i vjerovalo, da baš nije ni kažnjivo uzeti šumu, kad se samo državi prijavi i za nju plaća.

Usljed toga su pojedini i nevjerljivne velike prostorije šumske u prijavnu knjigu upisivali i popisnom povjerenstvu na upis podnašali, no čim se je zato saznao, obratilo je povjerenstvo veću pažnju, te je takav upis dosta puta i spriječila, no i pored svekolike pažnje, opet je mnoga šuma u ovome srezu izdjalana i pod imenom privatnog imanja u popisne knjige upisana.

Na ovom nam se mjestu nameće pitanje: a zašto se ovdašnji svjet oko tolikog prisvajanja šuma grabi i to baš sada, kad se po imanje porez udara, i kad se za sigurno znade, da će se s time i više poreza plaćati, a medjutim ni samo zemljiste po sebi čisto šumsko i nije ni za kakvu drugu koristnu upotrebu osim samo za šumu?

Kad bi se doista imalo na umu samo zemljiste odnosno njegova koristna upotreba, onda ne samo da nebi tolikog zauzeća bilo, no bi se šta više i od sobstvene zemlje ruke držale, ali se naročito pri tih zauzećih na umu imade samo gora.

Ovdašnje su šume s dve strane Dunavom obkoljene, u neposrednoj su blizini Austro-Ugarske i Vlaške, a nisu daleko ni od Bugarske države, i po tome su za promet na tako sgodnom položaju, kakvi su položaji dosta riedki.

A od nekoliko godina ovamo, gora je ovdje dosta ciena sbog velikog izvoza u inozemstvo, pa se zato svaki i otima da što više gore prisvoji, za koju za sigurno može više ili manje novaca dobiti, a što se koga tiče što će mu na posljedku ostati samorana prluša: on će je ako može raditi, a ako ne, dići će ruke od nje i ostaviti je državi, občini ili svakojako u naslijede mlađima. O svemu ovom se pisac ovih redaka uvjerio, naime: jedan je prodao goru iz svoga zavata, na koji je, veli, dobio pravo sobstvenosti time, što je više godina tu sa svojom stokom boravio i „goru očuvao“, no pošto je kupac istu goru izsjekao, te je mjesto zabrana ostala gola prluša, onda on prodavaoc, nije htio hotimice prijaviti popisnom povjerenstvu i ovu „prlušu“, rekavši „briga me, za goru sam uzeo 70 dukata, a prluša mi netreba, neka stoji občini i državi“, ali ipak kmetovi su mu sasvim pravo i tu „prlušu“ kod povjerenstva u njegovo imanje uvrstili.

Sjeću gore u spomenutih občenarodnih šumah za privatnu potrebu pojedinih dozvoljava srezka oblast, i to samo u tolikoj mjeri, u koliko se može na put da stane nenadležnom dozvoljavanju dotičnih občinskih oblasti, odnosno u toliko samo, u koliko se pojedina lica za tu dozvolu i obraćaju srezkoj oblasti. U obće uvezši, ovdje se razmijerno vrlo malo „šumskih objava“ izdaje od strane ove srezke oblasti, a to je zato:

1. Što mnogi ovdašnji planinci imadu svoje zabrane, odnosno zavate, u kojima ne samo za svoju domaću potrebu sjeku, no i drugim — Ključanom — za svakovrstnu gradju prodaju, u čemu su Petrovoseleci ponajbogatiji.

2. Što si i same obćine prisvajaju vlast, da sjeću dozvoljavaju, jer vele da je to njihova obćinska i obćenarodna šuma.

3. Što se za sjeću u obćenarodnih šumah po postojećoj naredbi dozvoljava bezplatno samo po 8 drveta godimice i to većinom bukova, i

4. Što su po obćenarodnih šumah sva bliža za sjeću udesnija i sa boljom gorom mesta zauzeta, tako da su za obćenarodnu šumu ostavljena samo vrletna, nepristupna i sa gorom lošija mesta.

Čuvanje obćenarodnih šuma povjereni je u ovomu srezu tek od pre 5 do 6 godina državnim šumarom, sa postavljanjem kojih bilo je već zakašnjeno, jer je do tog doba najveći dio šuma bio odieljen i u rukuh pojedinih. Pa i samimi državnimi šumari nije se moglo mnogo pomoći, odnosno na kraj stati uobičajnoj diobi šuma i sjeći gore ponajviše iz toga uzroka, što su sve obćine činile više manje zaprieka, kako bi državni šumar što riedje u njihove šume dolazio, jer su smatrале, da on ima posla samo sa državnom šumom, a ne s njihovom obćinskom, pa su tako i dalje s ovom šumom razpolagale po svojoj staroj praktici, bez ikakvog skoro obzira na kakov zakoniti red pa makar da su to baš i čisto obćinske šume.

U ovom pogledu Vel. Kamenička je obćina od svih ostalih najveće smetnje svim državnim šumarom pravila.

U istoj obćini htjeli su jednom usred obćinske sjednice državnoga šumara zlostaviti, samo zato, što im je ovaj izvjestne zavate osporavao, a bilo je i to, da kmet predsjednik iste obćine nije ni dao državnom šumaru u planinu ići, rekavši mu: „čekaj, da pitam g. kapetana, da li da te u šumu pustim ili ne“. Eto u kakvom su položaju državni šumari u ovom srezu bili.

Pa i danas je državnem šumaru od strane obćina mala pomoć za čuvanje šuma i sastoji se skoro jedinstveno u držanju svojih obćinskih šumara, (lugaru) no kako se za ove postavljaju obično ljudi, koji su i sami gorosječci i zavatinari, to je i od ovih jedina usluga samo ta, što državnoga šumara kroz planinu prate, inače je od njih slaba korist za hvatanje i pronalaženje šumskih štetočinaca. Baš i koji su sasvim pošteni ljudi, oni se kao takovi nemogu dugo održati u svojoj službi, jedno sbog sasvim male plaće, i drugo sbog toga, što stoje pod neposrednom kmetovskom vlašću, pa moraju raditi sve po uputstvu kmetova, koji opet teže da svaku zloporabu sa šumom i obćenarodnom i obćinskom državnem šumaru zataje i da se sve onako po starom običaju ide. U obće pošteni se ljudi u službi obćinskih lugara nemogu održati, jer je uvek većina na strani gorosječaca, zavatinara i inih šumske prestupnika.

Prema ovakovom pako stanju šuma, nije moguće državnem šumaru izvršivati naredbe predpostavljenih oblastih, niti stvarno uticati na podizanje, gojenje i upotrebu šuma po načelih šumarske nauke.

I s toga, zaktijujući g. Jekić svoj izvještaj, iztiće još, da bi u interesu šuma ondašnjega sreza neobhodno nuždno bilo:

1. Da se občenarodna šuma valjano omedjaši.
2. Da se sa zavatima razčisti.
3. Da se postave dva čuvara kao pomoć državnom šumaru.
4. Da i državni šumar i svi čuvari šuma budu zakleti, i
5. Da se naprave potrebni stanovi za državnog šumara kao i čuvare šuma.

Svršava pako sliedećom izjavom:

„Predstavljajući hrdjavo stanje ovdašnjih šuma, a donjekle i način, kako da se to popravi, držim, da malo što bolje stoji i po drugih krajevih naših šuma, i da je već sazrielo mišljenje, kako kod vlade, tako i kod narodnog predstavnicištva, da se jedared ozbiljno pregne na uredjenje našega do sada posve zanemarenoga šumarstva.“

II.

Gradić Pirot i njegovo okružje, prečesto bje spominjano u netom svršenom ratu. — Danas ćemo pako u sliedećem spomenutim, što o šumarstvu tamošnjega kraja, u istom „Težaku“ saobčio g. Svetislav M. Stojanović, popunjujući tako gori iztaknuto u pogledu stanja šumarstva u kraljevini Srbiji. Odnosni članak glasi:

„Ova grana privredna, koja je tako reći s jedne strane neizerpivi izvor za namirenje najvažnijih ljudskih potreba, a s druge, obče dobro naroda i njegovoga kulturnoga života, u ovom okruglu, morala je podleći surovosti, upravo ne obrazovanosti Turaka, koji su doduše samo gledali da svoj duboki džep pune, a da nikako nepomladjuju, neobzirući se na posljedice, da će nastati loše stanje u svakom pogledu. To je njima deveta briga bila, da se staraju za šumarstvo ; šume, u kojih cio svjet pored materijalne koristi što ju vuče, nalazi još i uživanja; njima je glavno bilo, da se tamane, jer im je u mozgu više preovladala bojazan, — no gornja blagodat šuma, — da će se po njih čuvati narušioci državnog reda i poredka — hajduci, koji će im dosadjivati. Ta pomisao i bojazan sasvim je opravdana; jer kad u državi, kao što je Turska, nevlada zakon, no samovolja i bezgraničnost aga i spahija, onda na svaki način, šume u stvari i služe kao utočište ljudih, koji hoće tim putem da se osvete i da zadovolje unutarnje humane osjećaje. S tog gledišta Turci su jako pazili, da se šume nepodižu, pored toga pako, gdje je samo moguće, da se izvuče, izvlačili su i upropastičiali nemilice, a o podmladku nisu ni sanjali, a kamo li pomišljali.

Primjera radi, da navedem jedno mjestance u okolici, upravo nad samim selom V. Lukanje u srezu visočkom, sa južne strane, gdje se vidjeva jedno 70 komada cerića, koji po kakvoći i starosti svojoj pokazuju, da je tu nekada morala biti grdna šuma. U stvari tako je i bilo. No Turci su ovu šumu pred 20 godina, radi podmirenja državnih potreba, a naime za stupove brzjavne i mostove izsjekli. I od one grdne šume, samo je ostalo 70 stabala !

I uslijed takovoga stanja starih šuma u ovom okrugu i neima, izuzimajući sjeverni i sjevero-iztočni kraj sreza visočkog, sada na granici bugarskoj, već su posvuda tek samo podmlade izdanačke.

Na najvišijih brdina i planina, onamo, gdje čovječja ruka sa sjekicom ne može da dopre, ili nemože da se izvozi, tamo ima šuma, i to samo bukova. Ovakovih planina ima u srezu visočkom, gdje su t. z. zavati. Tamo ima nekoliko po nazivu zavata, u kojih stoka boravi, i ukupno uzevši, protežu se u površini od 2 sata u duljinu, a u širinu na 1—1'5 sata. Prostiru se pako u pravcu sjevernom i sjevero-iztočnom. U tih šumah, nalazi se ponajviše bukva, crni jasen i grab, a i po neki čbunić smreke. No pored ovog drveća, nahodi se odvojeno i po neko drvo jelovo.

Šuma je sve donle, dokle se može kolima i saonicama proći, razriedjena, i drva su se sva pokvarila, čvorovita, bolestna i zakržljavila, tako, da ni za manju ni za veću gradju sposobna nisu. No onamo, gdje se nemože proći, tamo je opet bukova šuma, što no kažu do neba uzrastla. Prava, čista i da nemože bolje biti za japiju. Usljed toga se drva, što se nemogu da proriedjuju, uzrastla tanka, prava i visoka, nahode iskruečena ili polomljena, jer i povetarac u stanju je, kao što je poznato, bukvu oboriti.

Promatrajući okolicu, nebi se mogla ta šuma eksploitisati, jer se nemože naći sgodna mjesta za komunikaciju, te bi trebalo k tomu golemih žrtava.

Šuma bukova u ovih je planina stara 70—100 godina.

Položaj je ovih šuma sa jedne strane vrlo strm, a uz to sa sjeverne strane nezaklonjen.

Zemlja je pokrivena djelomice sušnjem i drugimi odpadci, djelomice i opet raznim travama, paprati i malinami. Unutarnja osebina zemljишta pako takova je, da imade dovoljno humusa.

Osim ovih planina imade i šumarica t. j. imade podmladka u cielom okrugu, nu sve iz panjeva podignutog; jer kao što je već navedeno, nije se nigda ni počekalo, dok šuma može raditi.

Bukva prevladjuje na svih planinskih mjestih, inače najčešće se vidi mlada gora: bielogra i crnoga grabića, crnoga jasena, obične ljeske, (a veoma rijedko divlje ili mečije ljeske).

Čistih šuma t. j. onakovih, koje se sastoje iz jedne vrsti drveća, mogao sam veoma rijedko vidjeti u cielom okrugu, već samo mješovite od navedenih vrstih. Premda ima i čistih, ali su to mali kompleksi. Jednu liepu 3—5-godišnju hrastovu branjevinu vidjeh u kotaru sela Gradišta, sreza belopalanačkog na samoj granici ovog i niškog okruga.

Što su Turci izsjekli i očistili, bilo je njekada i prošlo, a sada se mogu povoljno izraziti, da se u koliko je moguće, veća posvećuje pažnja pomladjivanju, što se vidi iz primjera, gdje seljaci složno tamane koze, samo da ili podmladak održe i očuvaju, ili da ogoljećena brda i visove, koji imaju panjeva, iz kojih će se podmladak podići, gledaju da pošume, te da se opet zalista gora, koja je prije tu postojala. Korist i važnost šume, za koju ovoliku pažnju poklanjam,

jedino ciene ovdašnji zemljodjelci za hranu stoke i prodaju, dakle više za materijalne dobiti ciene važnost; inače neimaju nikakvih drugih obzira, premda bi trebalo da imaju, jer im očigledan primjer pokazuje uticaj pošumljenih mjeseta u pogledu odklanjanja poplave. Da to potvrđim ovim faktom. Selo Brlog u srezu visočkom, leži u jednom uzkom prosjeku izmedju brda, od kojih je ono, pošav iz Ržane, s lieve strane pošumljeno mladom gorom, a ono s desne ne baš tako golo, ali tek riedkom šumaricom obraslo, i kiša, koja je padala 12. srpnja ove godine, pokazala je svu svoju silu i surovost, kad neima nikakovih smetnja na putu. Ter žalostno je bilo vidjeti, kako su njive žitne i kukuruzne s desne strane prošle. Tu je mulj, tu je kamenje, tu je oboren i zaravnjeno žito sa zemljom, tu su kukuruzni strukovi oboreni, i najzad put kolski, na više mjestah i prevaljen i zatrpan kamenjem, a s ljeve strane gdje šuma korjen zahvatila i podpuno obrasla, te gdje neima nikojih proplanka od sjećenja šume, — toga neima. Ovakovih očitih primjera ima sijaset u ovom okrugu.

No docnije će se svakako pošumiti ova gola mjesta, samo ako održe seljaci zadatu rieč, da će koze zatirati. Osim ovog njihovog jednoglasnog dogovora i sporazumka, i obćina a i pojedina sela staju na put zatiranju šume, uz državne šumare, koji u vidu nieke vlasti zabranjuju tamanjenje šume.

O tome, da li seljaci zavataju ili prisvajaju t. z. državne šume, navodim, da takvih šuma ima sada njekoliko, koje su prije kao svojina pojedinih okolnih seljana bile, ali su sada, koje svojevoljno, a koje silom oduzete i uredjene kao državne, odnosno občenarodne. Tako su na pr. zavati, kojih ima 9—10, svi državni, a uzeti su silom od seljana kod oslobodjenja ovoga kraja.

Služnosti u ovih šumah postoje sliedeće: 1. služnost neograničenog prava popaše; i 2. služnost sa neograničenim pravom na suha izpravljena ili oborenna po zemlji drva.

I ako su ove služnosti, ipak slabo mogu uticati na tamanjenje šume; jer eksplotacije se tako ogromne ne vrše, a šuma je opet velika, te nikakve štete nečini, izuzimajući služnost na kupljenje drva, kod koje se obaraju drva, i onako po šumi leže obaljena ili nagnuta — nedosjećena, uslijed čega podržavajući se na susjednom drveću, i najmanji povjetarac u stanju je pod ovakvimi okolnostmi, da obori i ona drva, koja nisu sjećena. Eto to je jedina mana ove služnosti.

Nikakvih velikih sjeća nije bilo, osim što po neki odsjeće, te prema tome neima se ništa kazati.

Drva služe u ovom kraju i zanatljam, i za prodaju i za domaće potrebe. Zanatlje — kačari u selu Dojkincu sreza visočkog, i u selu Studenu sreza lužinčkog, sjeku šumu, i to prvi jelovinu, a drugi bukovinu ili hrastovinu za pravljenje baćva, plakarija, buradi, čture i ostale domaće stvari za tečnosti. Drva za ogriev, ili ove stvari izradjene, donose radi prodaje ili u varoš pred berbu vinogradarsku, ili vinodjelci idu naročito do zanatlja u spomenutih mjestih, te plakarije i druge sudove naručuju i ovi izrađuju, inače se na okolišne trgove nikuda neiznose.

Drva za ogrev ili obliku nekakvog drugog sortimenta nikuda se neiznose. Šume stradaju ili od sniega, kad se polome grane, ili od prevelike vrućine, ili od grada. Obadva ova posliednja slučaja, video sam, i šuma na takovih mjestih, gdje se je takav slučaj dogodio, morala je iznova potjerati.

Od vrućine bilo je na više mjestah slučaj, gdje su se drva osušila, a od grada desio se slučaj kod sela Zaokovca idući za Temsku, mjeseca svibnja, i šuma je sada ponovno potjerala i zalistala.

Divljači ima u planinah sreza visočkog a i po drugih planina, ali u malom. Imade medvjeda, jelena, srna i divljih svinja. Medvjedi ne samo što vršljaju šumu i kidaju ogranke, no izlazeći van šume, grdno tamane i zatiru kukuruzna polja, koja se nalaze po visokih ravnina. Ostala divljač uništaje mlade izdanke.

Konačno mi je ovdje navesti, da uredjenje šuma nikakovo nije bilo do sada. Ono što nije bilo za vrieme turske vladavine, ima i smisla, ali što se sada čeka i okljeva, to je, držim lako pitanje, na koje treba dotični da odgovore. Držim, da je neobhodno nuždno, da se jednom uredjenjem šumarstva odpočne, jer inače docnije tko zna, da li će posljedice biti drugčije, no što su po unutrašnjosti Srbije. I onda, na koga, i na šta, ima da se potužimo, kad se kasnije dosjetimo, da uredujemo šume. Vrieme je sada. Dakle pristupimo.

Komunikacionih sredstva neima; a i ono što se ima, do zla Boga je hrdjavo; jer vodenih neima, a suba su nezgodna, te ne samo što nemože i ono drveće da izvozi, već jako smeta i u pogledu proizvodnje drveta.

Inače mogli bi se znatno umnožiti, razviti i podići drvodjelski zanati za ove planinske krajeve, kojih obitavaoci i onako čemerno žive sbog oskudice na plodnih zemljistih.

Od šumskih obrta, najvažniji jest pougljivanje. Ugljen ili djumur se u grdnjoj količini upotrebljuje, jer se gradjani varoši Pirota ne samo griju zimi sredstvom zapaljenog ugljena i mangalima, već se i jela u kuhinji gotove na njemu, te je tako jaka potrošba izazvala veoma veliku proizvodnju; osim toga ovu veliku proizvodnju, sjegurno su prouzročili Turci, pošto su uvidjeli, da se tim načinom šuma nemilice tamanila, a to je jako godilo njihovim krajnjim i gadnim namjeram.

Od ove proizvodnje narod planinski dobiva liepe pare, jer ga on jedino i proizvodi. Nu sada se već u manjoj količini proizvodi, pošto se zabranjuje sjećenje gore.

Mjesto za ugljaru izbiraju, a pri izboru ravnaju se prema tome, da ima dovoljno busena, da nije kamenito tlo, i najzad da nije podvodno.

Ugljare praveobično na ovaj način: zabiju četiri kolca unakrst, i to u razmaku od 2 stope, izmedju kojih kolaca naslažu cjepanice, te obrazuju kao jedan sanduk bunarski, koji će da posluži kao ognjište.

Visina ovih košara iznosi tri do četiri metra, do koje i naslažu, i to horizontalno cjepanice i ogranke, a u širinu do 6 metara. Kad bude naslagano, onda busenje naslažu povrh cjepanica a zatim nanesu žar, i kroz onaj otvor — sanduk — ubace na dno, uslijed čega se drva zapale. Pošto se drva razgore,

to onda na vrhu i oko vrha, naprave njekoliko rupa, koje nazivaju „ravinjkama“, i kada se gornja partija izpeče, zapune one rupe, a otvore niže, i tako postepeno rade, dok se nedodje do dna. Punjenje biva obično za 100 tovara, i peče se za jednu nedjelju računajući tu i noći.

Za žezenje ugljena upotrijebljuju ove vrsti šumskog drveća, cer, jasen, bukvu, ljesku i t. d. Medutim od ovih vrstih opet najradje upotrijebljuju cer, radi goriva, a za barut ljeskovinu i jasenovinu. Jasenov ugljen vele da je najbolji. Prodaje se oka po 8 dinarskih para.

Mnogo se drva troši takodjer i kod krečanja t. j. pečenja vapna, koje se ovuda u velike i prodaje radi proizvadja. Na 1000 oka kreča troše obično 4 kola drva.

Najzad da navedem, da se jedino seljaci sela Rijevca zanimaju kopanjem biljke „Gorocviet“ (salep), od čijeg korjena, koji izgleda kao formalni prstići, salepčije prave salep. Za vrieme turske vlade u ovom kraju, Rijevčani su liepe pare zaradjivali, prodavajući salep; jer im je onda slobodno bilo tumarati po livadama i planinah oko „sv. Nikole“, te ga kopati; ali sada im je zabranjeno slobodno tumarenje po šumah, a privatni pritežaoci nedaju im da idu po livadah, te da ga kopaju, pošto se time livade kvarile — riju. Ovom neprilikom učinjena im je velika nepravda, jer im je nemoguće da do zarade dodju, pošto su kopali po 200—400 oka, a prodavali su oku po 4 diuara trgovcem, koji sa strane dolaze naročito radi kupovanja salepa.

Budućnost šuma zagrebačke gore.

Piše Josip Ettinger, kr. katastr. šumarski nadzornik.

Zagrebačka gora uzdiže se od jugo-zapada t. j. od porezne občine „Podsused“ prema sjevero-iztoku do porezne občine „Planina“ u duljini od preko 22 kilometra. Na njoj se iztiču pojedini prostrani vrhunci, svojimi čunjastim glavicama; najviša joj je točka „Sljeme“ (sa 1035 m. n. m. v.) južna strana gore spušta se polagano prema Zagrebu i savskoj nizini, dočim sjeverna prema Zagorju leži.

Gledom na visinu ne nalazimo u toj gori duboko urezanih jaraka, iz kojih bi se strmi briegovi uzdizali. Gora obiluje izvori, čineći prema godišnjoj dobi sad veće sad manje potoke, koji često i do bujica narasti mogu.

Šumsko tlo sačinjava u obče crnica zemlja, mjestimice pjeskovita, gnjila s naslagom lišća, a dolazi i kamenita gnjila, dočim je podloga većim djelom škriljavac a mjestimice vapnenac i bjelutak; u samih dolovih pojavljuju se crni škriljevci, brusilovci, (koji su mjestimice osobito puni) te zlatu nalične rude, pirita i željezne pakovine.

Od nalazećih se vrstih drveća najpretežnija je bukva, mjestimice na vrhuncih opaziti je jelu i omoriku, koje će ipak po mome misljenju biti tuj

valjda odgojene, u koliko jim tuj mjesto od prirode nije. Nalazimo zatim hrast brdnjak, od više forma s bukvom i drugim drvljem u smjesi; gdje gdje opaziti je i cera, manje dolazi grab, crni jasen, javor, klen, lipa, topola, divlja kruška i jabuka, u jarcih briest i jalša. Na samom južnom podnožju gore najpretežniji je pitomi kesten, na okrajcijih šuma pako na vapnenastom tlu opaža se i hrast medunac takodjer od više forma; a amo tamo nalazimo i tisovinu, ali žalibozhe kržljavoga uzrasta, jer se odveć sjeće, pa ipak kako mi pripovjedaše, bila je prije 30 godina u toj gori tisa prilično razplodjena, te ojakih stabala, koja su međutim seljaci izsjekli prodavajući drvo zagrebačkim tokarom, koji ju rabiše za pravljenje slavina za burad.

Od grmlja dolaze osobito ljeska, zatim dren, crljena zova, zanovjet, kurkovina, trnjina, svibovina, pasjakovina, hudika, trušljikovina, glog, likovac, smreka ili borovica, malina i m. d., u obće zagrebačka gora je obilna raznovrstnim biljem, te po tom za svakog bilinara vrlo zanimiva.

Na južnoj strani gore zauzimaju šume ukupnu površinu od kojih 16.000 ralih. Od te površine spadaju oveći kompleksi na veleposjednike i to grofa Kulmera, Julija pl. Jellačića, Petra pl. Junkovića, G. viteza Pongratza, nadbiskupiji zagrebačkoj, na občinu grada Zagreba, prečastni kaptol zagrebački i t. d., većinom ipak urbarnim občinam Vrabče, Gračani, Markuševac, Vidovec, Čučerje, Planina, Kašina te pojedinim maloposjednikom:

Što se gospodarstvenih odnošaja tih šuma tiče, to nalazimo i ovdje one pojave kao i drugdje kod nas, da se dosada sjeklo bez ikakva predhodna sustava, tako da se nemože kazati, ni da se je šumarilo na visoku, a neima ni čistih i pravih sitnih šuma, ni šuma središnjeg uzgoja, u obće vidaju se sve tri vrsti uzgoja spojena. U zadnje doba opaža se ipak bar kod veleposjednika njeko šumsko gospodarenje; dočim občine sveudilj još zaostaju.

Unovčenje drva iz gore uzprkos blizine grada Zagreba svakako je još tegotno, pošto se izvozni putevi u tako primitivnom stanju nalaze, da jedan metrički hvat bukovog ogrievnog drva, u Zagreb stavljen, stoji 11—13 for. t. j. isto koliko i ono drvo od drugdje doveženo.

Pitamo li se, koja vrst drveća se osobito preporučuje na južnom prigorju zagrebačke gore uzgajati, to se po mome mnjenju gledom na položaj i klimatične odnošaje nemože mimoći kestenj, kojega je i sama priroda u toj gori udomila, gdje dobro raste i napreduje, ma sve da se dosad malo nanj gledalo, dapače može se reći, da se sve više zanemaruje; pa ipak bi baš to drvo svu pomnu i njegovu tamošnjih šumara i posjednika zaslužilo, u koliko se ne samo brzo razplodjuje, već i zato, što nam kesteni stalan i siguran prihod daju.* Kraj povoljnih odnošaja, za razplod pitoma kestena, držim svakako u interesu posjednika šuma, da u mjesto dosadanjeg uzgoja visoke i sitne šume tamo, gdje je položaj za kesten prikladan, „središnjo-šumski uzgoj“ uvedu, pridržavajući pri tom

* Vidi: „Šumarski list“ g. 1881. strana 36—42, članak „Gojimo pitomi kesten“.

za t. z. pričuvna stabla, koja kod središnjo-šumskog uzgoja visoku šumu sačinjavaju, samo kestenovinu, gdje se pako već nebi nalazila, da ju presade i razmijerno na površini razdiele, pri čem bi dovoljno bilo, da se na jednoj rali samo 16 stabala ostavi, odnosno na 100 □ hvt. jedno stablo, koje bi se onda po volji razgraniti moglo (što kesten na prostoru i rado čini), te od kojih bi se onda moglo očekivati, da će i obilnim plodom radjati. Ostalo drveće imalo bi se kao sitna šuma u kratkoj obhodnji gospodariti, nu i tuj bi se kestenu prednost imala dati medju ostalim drvećem, pošto kesten i iz panja snažne izdanke tjera. Kestenovo drvo snažno je i žilavo, uzima se rado za gradju, ono daje jake obruće za burad, kolje za vinograde, a moći ga je uvek unovčiti, pošto se vinograđi u svoj okolini gore goje; glavnu korist davale bi te šume ipak svojim cjenim i koristnim plodom.

Uzmimo, da se od navedene šumske površine od 16.000 ralih na južnoj strani gore samo 3000 ralih pod uzgoj srednje kestenove šume uzme, te da bismo na jednoj rali samo 16 kestenovih stabala odgojili, tim bi imali na opredijeljenoj površini ukupno već 48.000 kestena. Iz izkustva se znade, da kestenovo stablo već prije 20 godina starosti počima plodom radjati, može se dakle uzeti, da će u 30-godišnjoj dobi jedno stablo uzgojeno na prostoru središnje šume bar $\frac{1}{4}$ mjerova kestena dati moći, tako da bi već u toj dobi na rečenoj površini od 3000 rali dobivalo se do 12.000 mjerova kestena; dočim je 50—60 god. stablo kadro i preko jedan mjerov, a u 80—100 godišnjoj dobi i dva mjerova kestena dati. Pošto nadalje kesten kao i hrast starost od više stoljeća postići može uz orijaški uzrast, te pošto još i onda kad je u srcu šuplj radja plodom, to si svatko sam lasno može predočiti, koliko bi se hiljada mjerova kestena moglo godimice na odmijerenoj površini polučiti. Osim spomenutih, imade kesten još i to dobro svojstvo, da cvate tekar početkom mjeseca lipnja, te se dakle netreba bojati, da će mu mraz u cvjetu naškoditi, a zato i radja svake godine. Od kestenove se šume dakle možemo nadati stalnom prihodu, te bi tim i posjednici šuma u toj gori godimice veći prihod od ploda imali, nego li će imati od godišnjeg prirasta gojenjem šuma samo na drvo, a i seljaštvo u okolini imalo bi privrede, pobiranjem kestena, kojim bi se trgovina u veliko oživotvoriti mogla, kao što je na pr. ona u Istri sa lovranskim kestenom, kojeg ima u Budišinom dolu nješto preko 3000 kestenovih stabala, koja liep dohodak donose, a lovranski kesten prodaje se u celom Primorju, vozi se i u Trst, Gradac, Beč i drugamo, pa bi tako mogao i kesten iz zagrebačke gore glasovit postati, pošto nigdje u Hrvatskoj takove sgode za razplod kestena neima, gdje isti baš krasno već i od naravi napreduje. Da plod kestena što plemenitiji a po tom i vriedniji bude, moglo bi se iz sjemena u sjemeništu uzgojiti mladi kesteni, pa onda talijanskimi maruni kalamieti, što sve nebi moglo mnogo stajati, pa napokon da i stoji, bolje da se kesten za razplod odgaja i na njeg troši, nego što se danas troši za sađnju jele, ariša i drugog drveća, kojemu od prirode tamu nije mjesta. Osim kestena pako valjalo bi po mom osvjedočenju, kad se već hoće saditi, u gori uz visoku bukovu šumu gojiti

i lipa u smjesi. Lipa može imati u budućnosti veću vrednost odkada u Zagrebu postoji obrtna škola za rezbariju, koja će se sve više i više širiti te koja za svoju porabu obično lipovo drvo troši. Nade je dakle, da će se u buduće lipovina tražiti, koje u šumah hrvatskih za obrt nalazimo malo, jer se na njenu njegu dosad malo gledalo. Svakako pako valja, da prije svega sadimo i gojimo onakovo drveće, kojemu je već i priroda to mjesto za razplod odabrala te koje nam uz to obećaje već u najблиžoj budućnosti posjednikom najveću novčanu korist pružati. Te vrsti drveća pako jesu, u nazočnom slučaju kestena donjekle i lipa.

Šumarsko-trgovačka razmatranja.*

I.

Kao što smo lanjske godine na ovom mjestu lista redovito donašali razne trgovačke crtice, odnoseće se na dnevno stanje naše šumske trgovine i šumarske proizvodnje, tako ćemo i ove godine u interesu stvari odnosna razmatranja nastaviti — bude li nam u to ime naročito pripomoći naših vlevriednih družtvenih sučlanova — a u prvom redu naših šumskih trgovaca, u kojih interesu prije svega nazočne razprave zapodjenusmo.

Štititi po mogućnosti interes hrvatskih šumskih producenta — kao i šumo-posjednika — biti će nam pri tom glavni cilj, a baš s toga se nadamo i svestranoj podpori. Zaštita ta pako još je i tim nužnija, što se u poslednje doba našlo silu stranih listova, koji nam, šireć često netemeljite i krive vesti o naših šumarsko-trgovačkih odnošajih i stanju šumarske trgovine, dosta štete nanašaju.

Počimajući ovime opet ta razmatranja, nastojati ćemo odmah u sljedećem svratiti pozornost odnosnih interesenta — na jednu onih nevolja naše šumske trgovine i produkcije, oko odstranjenja koje, bismo u obćem interesu morali svi t. j. i mi šumari, a i naši šumski trgovci, svojski nastojati, a ta je nevolja, naš dosadanji način unovčivanja bukovih šuma, kao i način unovčivanja bukovih džica i tavoleta.

Mi smo u tom pogledu, jur poslednje godine iztaknuli u o. I. nazore jednoga šumara,** sada ćemo pako u sljedećem saobčiti u istom predmetu stanovište naših domoljubnih producenta t. j. solidnih šumskih trgovaca.

Poznato je, kako je u poslednje doba po Hrvatskoj a donjekle već i po Bosnoj preuzelo izradjivanje bukovih šuma, za bukove džice i tavolete, te su toga radi, — kako to i u ovome listu već iztaknusmo — sagradjene na raznih

* Uporaba ovdje sadržanih podataka — bez navoda vriela — zabranjuje se.
Uredništvo.

** Vidi: „Šumarski list“ g. 1885. strana 304—305, članak: „O šumskih prodaja u obće, a napose i o prodaji sa naknadnom premjerbom“.

mjestih (na pr. Bistra, Moslavina, Lokve, Lobor i t. d.) po dotičnih šumoposjednicih ili poduzetnicih, i to dosta velikim troškom pilane, koje će tu robu u velike proizvadjati, i s toga držimo da neće biti s gorega ako u slijedećem, koju občenitu o toj vrsti trgovine — s osobitim obzirom na stanje tržišta na Rieci — iztaknemo.

Prije svega moramo iztaknuti, da su tržišta naša sada bukovom dugačkom dovoljno obskrbljena, dapače bojati se u najблиžje doba i prenatrpanja — s druge strane pako i opet neima trgovine (tražbe) ni iz Francezke, i s toga za sad bar samo oni trgovci imaju izgled svojoj robi namaknuti prodaju, koji ju jur unapred prodaje, jer na samoj Rieci, taj par ma baš uz nikoju cijenu nije moći naći kupca, kako vele radi prevelike zalihe, koja sada već nadmašuje jednogodišnju potrebu.

Ovu činjenicu preporučujemo prije svega na uvaženje odnosnim krugovom.

Još je nadalje jedna obstoјnost, na koju nam je ovom prilikom naročito upozoriti odnosne interesente, a naročito i šumoposjednike naše, koji kan da još sveudilj neznaju, da se danas već i bukove dužice u trgovini plaćaju i trže polag debljine i širine.

Neznajući za tu obstoјnost šumoposjednici, odnosno neuvažujući istu, oni ne samo što polag danas u nas još običajnog načina unovčenja bukovih šuma samim sebi silne materijalne štete nanašaju, nu tim neznanjem nanaša se velika šteta i producentom — trgovcem.

Tako je na pr. danas na Rieci cijena, za normalnu bukovu dugu od 78—80 cm. duljine, 10—15 cm. širine i debljine od 1 cm., ako se na debljinu nepolaže važnost, po 100 komada 28—30 for., dočim ista vrst duga, uz uvjet da dužice nesmiju biti tanje 10—12 mm. = 1 cm. za 1000 komada imade cijenu od 36—38 for. dakle za 25% veću vriednost!

Svakako razlika, koja sigurno svu pažnju producenta kao i šumoposjednika kod prodaje bukovine zaslzuje.

Gori rečena prekomjerna proizvodnja, ponajviše jest posljedica t. z. prodaje uz certifikaciju gotove robe, odnosno što se kod nas još sveudilj običaje bukova šuma unovčivati tako, da producent (trgovac) nekujuje drvo na panju, već gotovu robu, u našem slučaju bukove dužice, uz stanovitu taksu.

Taksa ta pako, i negledeći na to, da šumoposjednici — do sada bar — još neznadoše razliku, koja u ceni dužica gledeći na debljinu — kako to gori spomenuto — u trgovini postoji, obično je tako malena, da mnoge trgovce namami, da se u tu špekulaciju još sveudilj upuštaju i uzprkos gori rečenih nepovoljnijh trgovinskih odnošaja.

Te bi već i obzirom na to bilo skrajnje vrieme, da se umjesto dosadanjeg načina unovčenja bukovih šuma — na temelju premjerbe gotove robe, odnosno takse po izradjenoj robi, takodjer i kod imovnih občina a i ostalih šumskih veleposjednika uvede, kako to od strane državne šumske uprave jur već i učinjeno, prodaja bukovine po kub. metar u neizradjenom stanju.

Prijatelj, koji nam rečene činjenice javlja, tuži se nadalje naročito i na vlastelinske uprave u M. (Slavonija) i L. (Hrvatska), koje prodavajuće upravo razsipnim načinom pošto poto svoje bukove šume, omogućiše stanovitim producentom, odnosno dostalcem tih šuma, tako jeftinu proizvodnju, odnosno proizvodnju tolikog množtva bukovih džužica, da isti sad cielu tu važnu trgovinu za dugo pokvariše. Isto tako, da se i u Bosni sgađa. Rečena gospoštija M..... da je prodala, devastirajuć upravo svoje bukove šume, stanovitim špekulantom uz taksu od 5 for. po 1000 komada izradjenih džužica! Ti poduzetnici pako sami kane još ove godine uz tu cenu do 4,000.000 komada takovih džužica producirati.

Slični odnošaji nadalje, da postoje i u pogledu trgovine sa bukovimi tavoleti, kojim ciene takodjer već neće moći potrajati, kako to žalivože već i sada opažati.

Što se samih ciena za tavolete i testone tiče, spomenuti je, da se tavoleti na Rieci plaćaju i to prima roba „uso Mesina“ sa 11 do 11·5 for., secundo roba pako sa 7 do 7·5 for. po 100 komada.

Testoni pako plaćaju se: oni 1 qualitätē ($^{26}/_{30}$ cm. široki i 2·20 m. dugi) sa 25 for. po 100 komada, oni 2. qualitàē ($^{26}/_{30}$ cm. široki i 2·20 m. dugi) sa 15 for., oni 1. qualitàē ($^{18}/_{24}$ cm. široki i 2·20 m. dugi) sa 15 for., oni 2. qualitàē ($^{18}/_{24}$ cm. široki i 2·20 m. dugi) pako sa 7·5 for. po 100 komada ab Rieka. Testoni „uso Genua“ pako plaćaju se na Rieci, oni po $^{26}/_{30}$ cm. široki po 100 komada, kod 1. qualitàē po 14—15 for., kod 2 qualitàē pako po 8·5—9 for., oni $^{18}/_{24}$ cm. široke, kod 1. qualitàē sa 8—8·5 for., kod 2. qualitàē pako sa 4·5—5 for. po 100 komada.

Za „subbie“ koje se danas već i impregnirane traže, dosta su povoljne ciene, a dobra roba imade sigurnu prodju.

Mi ovo spomenusmo naročito, zato da šumoposjednike upozorimo, da se čuvaju prodaja bukovih šuma pošto poto, pa da šume te radje još pričuvaju koje vrieme, jer te nizke cene nemogu već dugo potrajati, a tad će i u trgovini bukovom robom nastati normalniji i zdraviji odnošaji.

* * *

Prelazeći na razmatranje obćeg stanja trgovine hrastovinom iztaknuti nam je na prvom mjestu, veliko poduzeće što no ga sa ruskom vladom skloplilo znamenito društvo šumskih trgovaca i poduzetnika pod vodstvom poznate trgovačke kuće P. C. Götz et Comp. iz Beča. Društvo to preuzele je na više godina eksplotaciju državnih hrastovih šuma u Kaukazu, u svrhe proizvodnje džužica kao i raznolike laktovine a naročito t. z. vainscotsa.

Na posao, da je i s naših strana jur tamo otišlo više stotina dūgara. Poduzeće diže ogromne pilane uz vlastite željezničke pruge i t. d.

Pošto se pako u novije doba s onimi krajevi jur vrlo živahna trgovina petroleomom otvorila, to su prometni odnošaji već toli povoljni, da se je bo-

jati, da će za dve do tri godine te šume vrlo ozbiljno konkurirati našim slavonskim hrastikom, osobito ako se obistini, da hrastovina tih kaukazkih šuma, u pogledu tehničkih svojstva malo zaostaje za našom.

Obće stanje trgovine francezkih dūžicama kao i hrastovom gradjom, kan da još sveudiljjenja, i to bez svakoga vidljivoga i pravoga uzroka, tako nam javljaju, da se taj par u samoj Marsiliji, nudja hrastova gradja uz bezcenu od 65 franka po stér!

U pogledu u poslednje doba sklopljenih prodaja dūžica spomena je vredna jedino prodaja tvrdke Hartl, koja je oko 530.000 duga (gradiške robe) uz cenu od 203 for. po hiljadu i rabat od 5, 10 i 30, za 30, 24 i 18 palaca dugačku robu, prodala.

Kao što lanjske godine, traže se i ove godine ponajviše dūžice velikih dimenzija, a naročito 110 m. dugačke.

Dostavu brodogradjevnog liesa za c. kr. mornaricu, dostao je o. g. mjernik Tholfi iz Trsta. — Potrebna se gradja imade namaknuti iz naše Podravine.

Što se trgovine željezničkim podvlakama tiče, to je spomenuti, da je tvrdka G. iz Siska, dostala dostavu podvlaka za dalmatinske željezničke pruge, (2·40 m. dugačke, 15 cm. visoke i 25 cm. široke podvlake) uz cenu od 2 for. 12 novč. ab Spljet ili Šibenik! — Karakteristike radi pako spominjemo, da je odmah sliedeća ponuda tvrdke A. B. iz Zagreba glasila na 2 for. 50 novč. po komad. Uz još nepovoljnije uvjete, prodala je kako čujemo gospoštija daruvarska družtvu južne željeznice 140.000 komada bukovih podvlaka iz svojih šuma. Ciena ugovorena je sa 70 novč. po komad, duž pruge Barč-Daruvar!

Uz ovakove viesti čovjeku se nehotice namiće i ovdje opet jur gore spomenuto pitanje, nije li uzrokom da naše inače toli izvrstnih kakvoća i svojstva drvo u neizradjenom stanju, još sveudilj toli nizku cenu imade, osim u žalostnih prometnih odnošajih još i devastacija i pravo razsipanje šumske imovine stanovitih šumoposjednika?

Mimogredce nam ostaje još iztaknuti, da nam iz pouzdane strane javljaju, da za g. 1886. za Grčke željeznice nikojih naručba za podvlake izčekivati nemamo, dočim je njeka zagrebačka tvrdka dostala lifrovanje stanovite količine podvlaka za Francezku.

Konačno pako da spomenemo još koju i u pogledu prometa s francezkih dūžicama tečajem g. 1885.

Godine 1885. izvezlo se ukupno u Bordeaux 19,032.223 komada, u Cette 21,600.436, u Marselj 5,069.976, u St. Nazare 398.626, u Rochfort 170.382, u Algier 756.907, u Italiju 1,817.735, u Englezku 1,496.876, u Španjolsku i Portugal 340.227 u Grčku 12.671, u Tursku 9.540, a u Aziju 33.477.

Sveukupno se potom izvezlo 50,739.076 komada, i to 10,590.527 komada preko Trsta, a 40,148.549 komada preko Rieke. Izvezlo se dakle te godine ukupno za 4,895.761 komada više no g. 1884.

Družtvena imovina sa I. siečnjem 1886.

Kako je bilo mnogo knjigah i časopisah u družtvenoj knjižnici, nastala je potreba, da se katalog knjigah jednom opet novizira, pa da se i ostala imovina družtva procjeni. Toga posla latio se je družtveni tajnik uz pripomoć nadšumara g. Gj. Koče, još prošle zime, pa se evo sada ovom malom publikacijom svim našim članovom na znanje stavlja iz čega se sa 1. siečnjem 1886. družtvena imovina sastoji.

U kratko možemo razabratiti, da je sva družtvena imovina uz posve umjerenou ustanovljene cjene, vredna 1506 fr. 80 nč. Od tud dolazi

na družtvenu strukovnu knjižnicu	820	fr. 50	nč.
na strukovne časopisi	365	"	"
na pokućstvo i ine predmete	321	" 30	"

Ukupno dakle . . . 1506 fr. 80 nč.

— tajnik.

I.

Strukovne knjige.

Tekući broj	Pisac	Naslov knjige	Br. knjigah	Godina	Cijena	
					fr.	nč.
1	F. W. Looff	Fremdwörterbuch	1	Langensalza 1878	4	50
2	A. Brehm	Thierleben	10	Leipzig 1876-78	90	—
3	Dr. O. V. Leo	Forststatistik Deutschl.u.Öst-Ung	1	Berlin 1874	9	60
4	Dr. A. Seckendorf	Wiederbewaldung u Berasung der Gebirge	2	Wien 1880	18	—
5	"	Forstliches Versuchswesen Österreiche	2	Wien 1879-83	8	20
6	"	Zweck des forstl. Versuchswesens	1	I. i II. svezak	2	—
7	"	Wildbachverbauung	1	Wien 1881	-	80
8	"	Forstverhältnisse Frankreichs	1	Leipzig 1879	-	80
9	Dr. O. V. Leo	Nationalökonomie	1	Jena 1881	1	50
10	Dr. G. Holzner	Schütte der Kiefer oder Föhre	1	Freising 1877	2	—
11	Dr. F. Bauer	Festgehalt d Schichtholzes u. Rinde	1	Augsburg 1879	3	—
12	"	Die Rothbuche	1	Berlin 1881	4	—
13	"	Holzmesskunst	1	Wien 1875	4	50
14	Dr. M. Wilkomm	Mikroskopische Feinde des Waldes	1	Dresden 1866	9	—
15	Middeldorf	Waldschätzung u. Wertberechnung	1	Berlin 1868	2	40
16	J. Doležal	Waldhütte	1	Prag 1877	1	80
17	A. Engel	Ungarns Holzindustrie u. Handel	1	Wien 1882	2	—
18	J. Booth	Douglas-Fichte	1	Berlin 1877	4	80
19	—	Viestnik arkeoložkoga družtva	2	Zagreb	2	—
20	Dr. Nördlinger	Lebensweise von Forstkerken	1	Stuttgart 1880	1	50
21	Dr. R. Hartig	Krankheiten der Waldbäume	1	Berlin 1874	7	20
22		Unterscheidungsmerkmale d. Hölz.	1	München 1879	-	80
23	F. A. Wachtel	Weisstannen-Triebwickler	1	Wien 1882	6	50
Iznos				35	186 90	

Tekúci broj	Pisac	Naslov knjige	Br. knjigah	Godina	Ciena	
					fr.	ně
		Prenos	35	—	186	90
24	—	Der Plänterwald	1	Wien 1878	1	—
25	—	Saat- und Pflanzkämpen	1	Wien 1878	1	—
26	S. Scharnagl	Forstwirtschaft im Küstenlande	1	Wien 1873	1	50
27	Dr. E. Ebermayer	Die fisikalischen Einwirkungen d. Waldes auf Luft und Boden	2	Berlin 1873	8	—
28	Dr. F. Czerny	Veränderlichkeit des Klimas	1	Wien, Leipz. 1881	2	30
29	J. Friedrich	Optisches Distanzmessen	1	Wien 1881	2	50
30	Gozdarsko družtvo	Kazala za telesnine lesa	1	Celovac 1876	—	80
31	O. Spamer	Konversations-Lexikon	2	Leipzig 1882	22	—
32	C. F. Defert	Waldvermessung	1	Berlin 1880	5	—
33	F. Graessner	Die Vögel und ihre Eier	1	Wien 1880	15	—
34	W. F. Exner	Werkzeuge zur Holzbearbeitung	2	Weimar 1881	2	50
35	“	Modernes Transportwesen	2	Weimar 1880	2	40
36	—	Vermessung u. Betriebseinrichtung	1	Wien 1878	2	—
37	M. R. Pressler	Rationeller Waldwirth u. Waldbau	2	Dresden 1858	1	50
38	“	Forstlich-mathematisches Hilfsbuch	1	Berlin 1874	2	50
39	“	Metriche Reduktionstafeln	1	Leipzig 1881	1	20
40	“	Rationeller Reinertragswaldbau	1	Leipzig 1871	2	—
41	“	Forstzuwachs-Bohrer	1	Dresden 1868	1	20
42	“	Zuwachs, Ertrags-Bonitirungstafel	1	Tharand 1878	1	20
43	“	Taleln zur Waldmassenschätzung	1	Tharand 1876	1	20
44	—	Forstrath L. Grabners Denkmal	1	Wien 1879	1	—
45	J. Wessely	Der Flugsand und seine Cultur	1	Wien 1873	8	—
46	“	Das Futterlaub	1	Wien 1877	1	—
47	“	Forstliches Jahrbuch	2	Wien 1880	4	40
48	L. Grabner	Forstwirtschaftslehre	1	Wien 1866	7	40
49	Dr. E. Ebermayer	Die Chemie der Pflanzen	1	Berlin 1882	10	—
50	Dr. D. Altum	Forstzoologie	4	Berlin 1876	25	—
51	Dr. R. Hess	Der Forstschutz	1	Leipzig 1878	10	—
52	Glatzel u. Sternberg	Auseinandersetzung angelehnhtn. Lehrbuch d. Staatsforstwissenschaft	1	Berlin 1880	12	50
53	Dr. J. Albert	Lehrbuch d. Staatsforstwissenschaft	1	Wien 1875	5	—
54	J. T. Granert	Jagdbetriebskunde	1	Hannover 1880	3	—
55	F. Špatni	Jagdhierkunde	1	Hannover 1879	3	—
56	Lesnička jednota	Deutsch-böhm technlg. Wörterbuch	1	Prag 1864	4	70
57	Dr. K. Gayer	Forstlexikon	1	1883	4	50
58	“	Forstbenutzung	1	Berlin 1878	7	60
59	“	Waldbau	2	Berlin 1880	7	—
60	Ph. Geyer	Der Wald im national. Wirtschaftsleben	1	Leipzig 1879	3	60
61	Feistmantel	Waldbestandstafeln	1	Wien 1876	2	—
62	R. Lauterburg	Einfluss der Wälder auf Quellen-Baumpflanzungen zur silbernen Hochzeit des Kaiserpaars	1	Bern 1878	1	—
63	—	Forstl. Studienreise in Holland	1	Berlin 1879	1	50
64	Fr. Sprengel	Forstberichte für Tirol u. Vorarlb. Gojenje šumah	1	Innsbruck 1879	1	30
65	A. Guttenberg	Holzbearbeitung, deren Hilfsmittel und Erzeugnisse auf der Pariser Ausstellung im Jahre 1878	1	Zadar 1872	1	50
66	W. F. Exner	Eichenschäl-Wälder	1	Wien 1879	1	50
67	St. Glauer	Iznos	90	—	392	20

Tekući broj	Pisac	Naslov knjige	Br. knjigaj	Godina	Cena	
					fr.	nc.
		Prenos.....	90	—	392	20
69	Dr. B. Frank	Die Krankheiten der Pflanzen	2	Breslau 1880	8	—
70	Dr. F. Judeich	Die Forsteinrichtung	1	Dresden 1874	4	80
71	F. Fiskali	Deutschland's Forstkulturpflanzen	1	Wien Olmütz 1858	10	—
72	G. Wagner	Forstbetrieb	1	Berlin 1875	2	—
73	F. Bodungen	Moorwirtschaft	1	Hildesheim 1880	2	—
74	H. Stötzer	Waldwegebaukunde	1	Frankf. a. M. 1877	2	40
75	F. Stutzer	Die Waldservitute	1	Hameln 1877	2	—
76	O. Schindler	Die Kommasationen	1	Wien 1878	3	—
77	Dr. F. Senft	Gestein- und Bodenkunde	1	Berlin 1877	5	40
78	W. Weise	Die Taxation des Mittelwaldes	1	Berlin 1878	1	80
79	C. E. Thüngen	Der Hase	1	Berlin 1878	4	50
80	Dr. H. Burkhardt	Tafeln für Forsttaxation	1	Hannover 1873	3	80
81	Dr. G. Thenius	Das Holz und seine Destilate	1	Wien Leipzig 1880	2	80
82	Stahl	Holzertragskunde, Kluppe, Messbrt.	1	Berlin 1865	1	—
83	—	Ingenieur-Taschenbuch	1	Berlin 1877	3	80
84	G. Henschel	Der Forstwart	4	Wien 1881	8	—
85	F. Bosch	Fang des Raubzeuges	1	Berlin 1879	4	40
86	A. Danhelovski	Forstliche Hilfstaufen		Essel 1878	2	64
87	R. Miklitz	Technik des Holzwaaren gewerbes	1	Fünfkirchen 1873	2	60
88	Dr. J. F. C. Ratzenburg	Forstliche Haushaltungskunde	1	Wien 1880	3	30
89	Dr. E. Exterde	Die Waldverderber u. ihre Feinde	1	Berlin 1876	9	—
90		Gesetze und Verordnungen für das österreichische Forstwesen	1	Wien 1875	7	80
91	A. Höhenbrück	Holztransport Österr., West-, Nord-Katechismus der Forstbotanik	1	Wien 1869	2	30
92	H. Fischbach	Forstliche Terainkarten auf Grund barmt. Höhenmessung	1	Leipzig 1874	1	50
93	C. Crug	Popularna fizika	1	Zagreb 1873	1	50
94	Dr. B. Šulek	Jugoslavenski imenik bilja	1	Zagreb 1879	2	80
95		Praktischer Baurechner	1	Wien 1878	3	—
96	W. Wagner	Die Bau- und Nutzhölzer	1	Weimar 1884	3	40
97	E. Printz	Einfluss entwaldeter Höhen	1	Prag 1884	—	60
98	C. Preser	Ertragstafel für die Weisstanne	1	Frankf. a. M. 1884	1	50
99	Dr. T. Lorey	Die Wilder Böhmens	1	Prag 1876	1	20
100	V. Hevera	Bericht des Forstvereines für Österreich ob der Enns	4	Linz 1875-78	4	—
101	J. Weiser	Bericht für die IX. Versammlung	1	Berlin 1881	1	50
102	—	Die Feldholzzucht	1	Berlin 1878	1	50
103	R. Fischer	Jagd und ihr Betrieb	1	Berlin 1874	1	50
104	A. Goedde	Die Fasanenzucht	1	Berlin 1873	1	50
105		Bewirtschaftung der Privatforste	1	Berlin 1874	2	10
106	E. Wiese	Fährten- und Spurenkunde	1	Berlin 1879	1	80
107	E. Bosch	Jagd und Hege des europ. Wildes	1	Berlin 1883	2	—
108	F. Nolde	Das forstliche Versuchswesen	1	Augsburg 1879-81	7	50
109	A. Ganghofer	Papratnjače	1	Zagreb 1883	5	—
110	J. Pfister	Verhandl. des öst. Forstcongresses	1	Wien 1881-83	2	70
111	—	Forstnatur- u. Forstwirtschaftslehre	1	Agram 1841	5	50
112	Fr. Šporer	Poučnik	1	Zagreb 1873	—	80
113	F. Čordašić	Sadjenje i gojenje šumah	1	Zagreb 1881	1	30
114	M. A. Moreau	Vernichtung der Wälder	1	Tübingen 1828	2	—
115		Iznos	143	—	547	50

*

Tekući broj	Pisac	Naslov knjige	Br. knjigah	Godina	Ciena	
					fr.	nc
		Prenos	143	—	547	50
116	F. Gazzetti	Znakovi kvara od Bombix cinthia	1	Treviso 1863	2	20
117	Dr. C. Fraas	Klima und Pflanzenwelt	1	Landshut 1847	1	—
118	F. Schultz	Deutschland's Wälder und Haine	1	Heilbronn 1874	1	40
119	O. Beck	Die Waldschutzfrage in Preussen	1	Berlin 1860	1	—
120	L. Heiss	Ablösung von Servituten	1	Berlin 1878	2	—
121	E. Dressler	Die Weisstanne auf d. Vogesensand	1	Strassburg 1880	1	20
122	F. Sprengel	Chronik des deutschen Forstwesens	1	Berlin 1881	1	50
123	A. Vomačka	Die Erhaltung der Wälder	1	Wien 1876	—	80
124	—	Der Wald als Ritter in d. Futternoth	1	Wien 1864	—	60
125	Dr. B. Borggreve	Haide und Wald	1	Berlin 1879	1	—
126	A. Schiffet	Zur forstlichen Ertragsregelung	1	Görz 1884	1	30
127	—	Forstgesetz XXXI. Art. 1879-1883, XX. Jagdw., Gewehr-Jagdsteuер	1	Budapest 1879, 1883	2	—
128	Dr. H. Raess	Waldwegnetz im Gebirge	1	München 1880	1	70
129	Dr. F. Unger	Waldstand Dalmatins	1	1864		
	Dr. F. Hlubek	Die Bewaldung des Karstes		Graz 1857		
	H. Guttenberg	Die forstlichen Verhältn. d. Karstes		Triest 1882	6	—
	F. Löwenfeld	Der Karst und seine Bewaldung		Wien 1865		
	—	Franc. zakon o posumljenju Krasa		1864		
130	A. Marschand	Über die Entwaldung der Gebirge	1	Bern 1849	—	70
131	J. Baroch	Der Borkenkäfer und seine Nützlichkeit	1	Pinka Mindszent 1878	—	60
132	—	Šumski zakon 24. VI. 1857	1	Zagreb 1882	—	70
133	Vld. Köröškényi	Obće šumarstvo	1	Zagreb 1873	—	90
134	Dr. V. Köröškenyi	Uporab differencijalnoga računa	1	Zagreb 1875	—	70
135		Geodäsija	1	Zagreb 1874	1	50
136	J. Schlesinger	Tachigraf und Planimeter	1	Wien 1877	2	—
137	F. Langenbacher	Forstmathematik	1	Berlin 1875	4	20
138	F. Pičioli	Anfangsgründe d. endl. Differenzen	1	Wien 1881	1	60
139	J. Vitanović	Gramatika hrvatskoga jezika	1	Zagreb 1880	1	—
140	M. Krešić	Statističko izvješće trgovacko-obrt. komore u Zagrebu 1880, i tršćanska izložba god. 1882	1	Zagreb 1880-82	3	—
141	F. Kuralt	Spomenica 40-godišnjega obstanka hrvat. gospodarskoga društva	1	Zagreb 1883	1	—
142	Hrvatska vlada	Investicije narodno-gospodarstvene	1	Zagreb 1884	1	40
143	J. L. Bayer	Die Waldhütte	1	Prag 1876	1	30
144	—	Verhandlungen d. öst. Forstkongr.	1	Wien 1879	1	50
145	I. Dietzl	Die Niederjagd	1	Berlin 1880	9	50
146	Dr. Albert	Forstverwaltung	1	München 1883	5	50
147	F. A. L. v. Burgsdorf	Forsthandsbuch	2	Berlin 1806	5	—
148	J. A. Schmitt	Erziehung der Waldungen	1	Wien 1821	3	—
149	"	Forstgebaubestimmung, Taxation, Regulirung	2	Wien 1819	8	—
150	—	Praktische Forstwissenschaft	1	Stuttgart 1764	2	—
151	J. Morton	Bodenkunde	1	Leipzig, Pest 1844	2	—
152	J. Pickel	Forstvermessung; neuer Dendrometer	1			
153	J. A. Schulte	Österreichs Flora	2	Augsburg 1785	2	—
154	G. A. Däzel	Walvermessung	1	Wien 1814	8	—
155	H. C. v. Carlovitz	Wilde Baumzucht	1	München 1799	2	—
156	J. F. Penther	Praxis geometriae	1	Leipzig 1732	12	—
		Iznosi	187	—	670	30

Tekući broj	Pisac	Naslov knjige	Br. knjigah	Godina	Cienā	
					fr.	nč.
		Prenos.....	187	—	670	30
157	L. Grabner	Forstwirtschaftslehre	1	Wien 1841	3	—
158	J. G. Beckmann	Forstwirtschaft und Holzaat.....	2	Chemnitz 1766-77	4	—
159	L. Koss	Das Forstwesen in Croatiens.....	1	Agram 1847	1	—
160	J. Rath	Das Situations-Zeichnen	1	Hermanst. 1828	1	—
161	—	Holz-Waldordnung für das König- reich Hungarn	1	Pressburg 1770 1825	1	—
162	M Moreau de Jonnes	Veränderung. b. Rottung d. Wälder	1	Troppau 1784-87	10	—
163	v. Buffon	Allgemeine Naturgeschichte	7	Troppau 1785-99	30	—
164	"	Naturgeschichte der Vierfüssler	24	Brünn und Wien	30	—
165	"	Naturgeschichte der Vögel	30	1786-99	—	—
166	Josip Ettinger	Sriemsko-slavon. divje životinje, zvieri i ptice	1	Zemun 1857	1	50
167	Fr. Xav. Kesterčanek po Dr. Gust. Heyeru	Osnovi nauke računanja vrednosti šuma	1	Zagreb 1882	1	20
168	Fr. Xav. Kesterčanek	Dendometrija	1	Zagreb 1881	1	—
169	"	Kratka povjest šuma i šumskoga gospodarstva u Hrvatskoj	1	Zagreb 1882	1	—
170	"	Forstliche Studienreise	1	Agram 1880	—	40
171	"	K pitaju šumarske obuke	1	Zagreb 1885	—	40
172	Vlad. Kiseljak	Nauka o čuvanju šuma	1	Zagreb 1883	1	60
173	Dr. Th Nördlinger	Der Einfluss des Waldes auf die Luft und Bodenwärm	1	Berlin 1885	1	20
174	Anton Tichy	Die Forsteinrichtung in Eigenregie, des auf eine möglichst natur- gesetzliche Waldbehandlung be- dachten Wirtschafters	1	Berlin 1884	1	20
175	—	Nacrt osnove šumskoga zakona za Hrvatsku i Slavoniju, ustanovljen u VI. glavnoj skupštini hrv-slav- šumarskoga družtva	1	Zagreb 1884	1	20
176	—	Pravila hrvatsko-slavonskoga šu- marskoga družtva iz godine 1877 i 1883	1	Zagreb 1884	1	20
177	Rud. Feistmantel	Die Forstwissenschaft	1	Zagreb 1877, 83	1	—
178	Gotlieb Zötl	Handbuch der Forstwirtschaft im Hochgebirge	4	Wien 1835-37	12	—
179	Dr. G. L. Hartig u. Dr. Theodor Hartig	Forstliches und forstnaturwissen- schaftl. Conversations-Lexikon	1	Stuttgart und Tübingen 1836	3	—
180	Joh. Sam. Halle	Die deutschen Giftpflanzen	1	Wien 1785	3	—
181	—	Publikacije stat. ureda hrv.-sl. vlade	12	Zagreb 1876-83	36	—
		Ukupno	285	—	820	50

II.

Strukovni časopisi.

Tekući broj	Strukovni časopisi	Urednik	Vriedn.	
			Br. knjigah	Vredn.
			fr.	nč.
1-4, 4a	Forstwirtschaftliches Centralblatt, Jahrgang I., II., III., IV. i VII. Berlin 1879, 1880, 1881, 1882, 1885.....			
5-11	Allgemeine Forst- und Jagdzeitung, 55. bis 61. Jahrgang. Frankfurt am Main, godina 1879 do uključivo 1885.....	Dr. F. Bauer	5	25 —
12-16; 16a	Tharander forstliches Jahrbuch Dresden, god. 1880 do uključivo 1885	Dr. Tuisko Lorey	7	35 —
17-21	Forstliche Blätter 16. bis 20. Jahrgang. Leipzig, godina 1879 do uključivo 1883.....	Dr. Julius Lehr	6	18 —
22-28	Oesterr. Monatsschrift für Forstwesen, Wien 1869, 1877 do uključivo 1882.....	Dr. F. Judeich	5	20 —
29, 30	Oesterreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen, Wien 1883, 1884.....	J. Grummert i Dr. B. Borggreve	7	35 —
31	Mittheilungen des kärntnerischen Forstvereines, Jahrgang I. Klagenfurt 1876.....	Josef Wessely	2	8 —
32-35	Centralblatt für das gesammte Forstwesen, Jahrg. V. bis VIII. Wien 1879, 1880, 1881, 1882.....	Robert Mieklitz	1	4 —
36-38	Centralblatt für das gesammte Forstwesen, Jahrg. IX., X. und XI. Wien 1883, 1884, 1885.....	Karl Fercher	4	20 —
39-47	Vereinsschrift für Forst-, Jagd- u. Naturkunde, herausgegeben vom böhmischen Forstverein, Prag 1849—1865	Gustav Hempel	3	15 —
48-65	Vereinsschrift für Forst-, Jagd- u. Naturkunde, herausgegeben vom böhmischen Forstverein, Prag 1866—1882	Dr. A. barun Secken-dorf	9	36 —
66-69	Vereinsschrift für Forst-, Jagd- u. Naturkunde, herausgegeben vom böhmischen Forstverein, Prag 1883, 1883/4, 1884/5, 1885/6.....	Lud Schmidt	18	72 —
70-74	Háj, godište VI, Pardubice 1877; godište VII. i VIII. Krucemburk 1878, 1879; godište XIII. i XIV. Ždare 1884, 1885.....	Josef Zenker	4	16 —
75	Mittheilungen des krainerisch-küstenländischen Forstvereines. Triest 1876—1883	Jan Wrabata	1	6 —
76	L'echo forestier. Paris 1885.....	Johann Saltzer	1	5 —
77	Ljesnoji žurnal, Peterburg 1885.....	J. Semenović	1	5 —
78-79	Oesterreichische Forstzeitung, Jahrgang I., II. und III. Wien 1883, 1884, 1885.....	Gust. Hempel	2	10 —
80	Der Waidmann, Leipzig 1879—81	R. Schmiedeberg	1	10 —
81	Neue deutsche Jagdzeitung, 5. Jahrg. Berlin 1885	R. Schmiedeberg	1	5 —
Ukupno.....			—	83 365 —

III.
P o k u č t v o.

Tekući broj	P r e d m e t	C i e n a		K o m a d a
		f o r .	n v Č .	
1	Stol	12	—	1
2	Pisaonik	9	—	1
3	Polica na 4 pretinca za knjige staviti	5	—	1
4	9 stolicah	27	—	9
5	Civiluk	5	—	1
6	Dva ormara za knjige staviti	44	—	2
7	Zeljezna škrinjica za novac i dokumente staviti	20	—	1
8	5 društvenih štampilja i jastućic	25	—	5
9	Sag sa stol	6	—	1
10	3 saga za pod	10	—	3
11	8 lovskih velikih fotografijah pod stakлом u okvirih	32	—	8
12	18 botaničkih velikih slikah od Fiskalia pod stakлом u okvirih	54	—	18
13	Civiluk, pasja glava	4	—	1
14	Jelen, fotografija pod stakлом	2	—	1
15	Dve slike: lisica u zimi, lisica ljeti sa okvirom	20	—	2
16	Jedna srneća i dve glave od divokoze u naravnoj veličini od papir-maché kao urez za stenu	18	—	3
17	Sbirka šumskoga sjemenja od Stainera i Hoffmanna iz Novog- mjesata u 50 vrećicah	5	—	1
18	Sbirka gorskoga kamenja oko 50 komada	2	—	1
19	Jedan toplojmjer	1	—	1
20	6 drvenih svećnjaka iz borovice	4	—	6
21	Pluvačnica	—	60	1
22	Ručica za ručnik	—	70	1
23	3 obična jaka vezana ručnika	3	—	4
24	3 drvene posude za žigice staviti, iz borovice	—	90	3
25	3 drvene posude za pepeo staviti iz borovice	—	90	3
26	Dryenja taca iz ariza	2	—	1
27	Stakleni vrč i dve čaše za vodu	3	20	3
28	Knjiga za ubilježbu utemeljiteljnih članova	5	—	1
29	Razni pisaonički predmeti kao nož, nožice, ravnala, pera, olovka i t d.	10	—	—
Ukupno		321	30	85
C i e l a i m o v i n a :				
I	Strukovne knjige	820	50	285
II.	Strukovni časopisi	365	—	83
III.	Pokućtvo	321	30	85
Ukupna vrednost ciele društvene imovine		1506	80	453

Napokon uvršćeno je još u društvenu knjižnicu **97 vezanih godištah družvenoga organa „Šumarski list“** od zasnuća društva počam, sve do svršetka prošle godine naime, iz godinah 1877, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84 i 1885.

U Zagreb, dne 1. veljače 1886.

LISTAK.

Družtvene viesti.

Molba. Pošto nam uzprkos opetovane molbe u broju XII. i I. o. l. — koju upravismo na p. n. g. drugove još uvjek manjkaju zatraženi podatci o mjestnih tržnih cienam gorivih drva za Krapinu, Zlatar, Koprivnicu, Vinkovci, Viroviticu, Osiek, Zemun, Požegu, Pakrac, Novu Gradišku, Kostajnicu, Bakar, Belovar, Rumu, Sisak, Ogulin, Djakovo i Karlovac, to ovime i opet ponavljamo odnosnu molbu, moleć go-spodu drugove, da nam odnosne podatke — svaki iz svojeg okoliša — čim prije (po vrsti drva i razredu kakvoće) — na dopisnici upravljenoj na osobu urednika o. l. saobčiti izvole. Iz Dalmacije dobro će nam doći takove viesti!

Sjednica upravljujućega odbora šumarskoga družtva. Upravljujući odbor držao je na dne 30. prosinca 1885., pod predsjedničtvom gosp. predsjednika M. pl. Dursta, te u prisutnosti p. n. g. odbornikah Mije Urbanića, Josipa Ettingera, Ante Soretića, V. Keröškönyia, R. Fišbacha, F. Kersterčanka — redovitu odborsku sjednicu — u kojoj bude osim više administrativnih predmeta, među inim ugla-vljena takodjer i predstavka na visoku kr. zemalj. vladu — odno-seću se na resoluciju IX. glavne skupštine, tičuće se izdanja za-kona i uredovnog naputka za urbarnu občinsku upravu u Hrvat-skoj i Slavoniji — dočim bi sastavak predstavke u predmetu — ustrojenja šumar-skog disciplinarnog senata i izdanja odnosne naredbe — povjereni članovom odbora p. n. g. Miji Verbaniku i R. Fišbachu.

Isto tako bude zaključeno — slušateljem III. šum. tečaja kr. šumarskog uči-lišta u Križevcima — šiljati bezplatno „Šumarski list.“

Troškovi za brošuru. „Naert osnove novog šumskog zakona.“ Kao što to jur p. n. g. članovom poznato, obratio se je upravljujući odbor još na dne 14. travnja 1885. br. 88, na visoku kr. zemaljsku vladu posebnom predstavkom, da visokoista blagoizvoli šumarskom družtvu naknaditi troškove tiska brošure: „Naert osnove šum-skoga zakona“ što no ga družtvu svoje vrieme dalo tiskati, ter visokoj vladi i visokom saboru podnieslo, te koji su troškovi dosta znatni — na rečenu predstavku izdana je na dne 7. studenoga 1885. br. 16730 — slijeća visoka odluka: U riešenju tamošnjih predstavkih od 14. travnja i 17. listopada 1885. br. 88 i 222 odpisuje se uprav-ljavućem odboru u pogledu tražene naknade troškovih za tiskac nacrtu osnove šumar-skoga zakona, da se toj molbi nemože udovoljiti sbog pomanjkanja razpoložive dotacije.

Što se pako samoga nacrtu upitne osnove tiče, to će gledе istoga slediti svojevrimeno riešenje.

Skroman upit. Članak 20. zakona ob imovnih občinah u hrv.-slav. vonj krajini od 15. lipnja 1873. medju ostalim doslovce sadržaje:

„Imenovanje može bivati samo pod istimi uvjeti; što su propisani za naimeno-vanje činovnikah krajiške zemaljske uprave.

Ista zakonska ustanova ostala je i zakonom od 11. srpnja 1881. (kojim se razjas-njuju odnosno preinačuju njeke ustanove zakona gori spomenutog) u podpunoj krijeosti.

Kr. porezni nadzornik u Zagrebu svojom rješitom br. 22658/II. M. č. od 29. studena t. g. tumači po jasnom slovu §. 28. opazka 2. c. uredovne sbirke zakona ob izravnih porezih poglavje V. o odmjerivanju tecivarne IV. razreda, da je samo državno-činovnička plaća za trajanja 12-mjesečnoga uztezanja erar. odredbine od poreza oproštena, te pošto činovnici imovnih občina u tu kategoriju podnipošto nespadaju, toga radi da se istim odpis poreza kao državnim činovnikom za trajanja uztezanja odredbine u zajedničku mirovinsku zakladu nedozvoljava.

§. 28, opazka 2. c. višjespomenute uredovne sbirke poglavja V. glasi:

„za trajanja 12-mjesečnog uztezanja erar. odredbine prosta je od poreza državno-činovnička plaća u dnevnički razred nespadajućih brzojavnih naredjenikah i u obće svake u državnoj službi stojeće osobe.“

Tomu dosljedno nameće se pitanje, — kako u tom pogledu stoji sa imovno-občinskim činovnicima? Erarska odredbina pripada mirovinskoj zakladi državnih činovnika, a odredbine po §. 7. zakona od 11. srpnja 1881. goripomenutog, — pripadaju mirovinskoj zakladi imovno-občinskih činovnika, koji doduše nenose naslov „državni“ no po uvodno pomenutom zakonskom 20. članku imenovanje im može bivati samo pod istimi uvjeti, što su propisani za nimenovanje činovnika krajške zemaljske uprave. — Zar ovo potonje činovničtvo nije državno? Ako je, — to im je i plaća za trajanja 12-mjesečnog uztezanja odredbine od poreza prosta — a onda bi se po jasnom slovu zakona pomenutog 20. članka te i slične pogodnosti imale protezati i na činovničtvo imovnih občina. Da li je tako?

— k.

Predstavka upravljujućeg odbora vis. kr. zem. vlasti, u predmetu izdanja zakona za uređenje šumarske uprave urbanih šumsko-imovnih občina. Upravljujući odbor društva, upravio je na dne 18. siječnja t. g. vis. zem. vlasti sliedeću predstavku: „U smislu jednoglasnoga zaključka devete glavne skupštine hrv.-slav. šumarskoga društva, obdržane na dne 16. studenoga 1885. u gradu Zagrebu, časti se podpisano predsjedničtvu društva, na ime upravljujućeg odbora, visokoj kr. zemalj. vlasti, podnijeti sliedeći predstavku na blagovoljno uvaženje.

U kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji zapremaju danas, t. z. urbarno-imovno-občinske šume, oko 450.000 katastralnih ralih. Površje tih šuma još se sveudilj povećava dovršivanjem u tečaju se nalazećih urbarskih i segregacionih parnika. — Time i opet raste i sama občenarodna važnost tih šuma u koliko to već nebiva i uslijed samoga baš očevidnoga nestajanja mnogobrojnih osebujnih seljačkih šuma, kojih površje upravo rapidno nestaje; — uslijed razdiobe zadruge — parcelacija seljačkoga posjeda, — odnosno i samog umnožanja pučanstva i time skopčanim umnožanjem potrebe težatnih zemalja ta jim važnost postaje sve veća i veća. Vidno nestajanje t. z. seljačkih šuma uz preotimanje krčenja šuma i pretvorbe šumištih u ine težatne zemlje — umnožanje pučanstva — razdiobe zadruge — i s tim u savezu stojeće umnoženje kućista i ognjišta — kao i žalivo preotimajuće osiromašivanje seljačkog naroda — mnogih krajevih naše domovine — uz ukorenjeno u našeg naroda nehajstvo prema šumi — „koja raste — dok mi spavamo“ — te mnoge ine okolnosti — uzrok su, da te t. z. urbane občinske šume — sve to više propadaju — dapače mnoge njih ne samo, što su posve opustošene i ogolječene — te u šprake pretvorene — već u obće niti obraštene nisu. — Haranjem ovim, pako ne samo, da padaju vrednosti — kao i prihodi tih šuma, nu nestajanjem njihovim — i njih vrednosti — nestaje žalivo i jedna najbitnijih podloga naših urbarnih imovnih občina u obće — a po tom i samog narodnog blagostanja.

Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo — uvažujući žalostne te činjenice, predočilo je već u svojoj predstavci, podnešenoj visokoistoj na dne 8. veljače 1883. godine žalostno stanje tih šuma i štetnost tih odnošaja — bez da je ipak od onda — išto učinjeno, da se veliko to narodno blago od razsula spasi, a to i jest glavni razlog, da je deveta glavna društvena skupština jednodušno usvojila rezoluciju, da se upravljujući odbor društva čim skorije obrati na vis. kr. zemalj. vlastu prepokornom predstavkom, zbog izdanja zakona, tičućeg se uređenja gospodarstva i uprave t. z. urbane-imovnih občinskih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji.

Zadovoljujući dakle upravljujući odbor — gori rečenomu jednodušnomu zaključku šumarske skupštine, podnasa eto visokoistoj u svoj pokornosti nazočnu predstavku — a tomu shodno časti se podpisano predsjedničtvu na ime upravljujućeg odbora šumarskoga društva podjedno izjaviti, da hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, na-

zire glavni razlog — žalostnim gori rečenim odnošajem — baš u pomanjkanju svakog zakonskog uredjenja uprave i gospodarenja urbarnih občinskih šuma u našoj domovini.

Istina je doduše, da je i sama vis. kr. zem. vlada uvidjajuć potrebu — uredjenja gori rečenih odnošaja još g. 1871. izdala poznatu: privremenu naredbu ob upravi, gospodarenju i uživanju občinskih šuma u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji — nu u koliko i jest valjda privremena ta naredba u ono vrieme bila kadra bar njeki sustav u kaosu uživanja rečenih šuma zavesti — to se ipak od onda do danas, u svakom pogledu — odnosači u domovini našoj već na toliko promjeniše — da ista naredba danas već, po jednodušnom mnenju strukovnjaka absolutno više zadovoljavati nemože — negledeći i na to, da već sama privremenosť, koja je na čelu te naredbe naglašena, ponajbolje dokazuje, da se i kod izdanja iste mislilo samo na časovito, privremeno ustanovljenje njekih načela šumske uprave.

Upravljujući odbor ovo iztičući, neće da dokazuje još i potanje — iluzornost — a sada u mnogom baš i neshodnost — ustanova te privremene naredbe — pošto već u načelu samom smatra, posve nedostatnim i neopravdanim, da se toli važna grana narodno-gospodarstvene djelatnosti — uređuje putem naredbenim — a ne posebnim zakonom — što je bezuvjetno nuždno. Isto tako upravljujući odbor šumarskog društva — nenalazi u ovoj prepokornoj predstavci — izticati — više puta osjećanu potrebu, da bi se u savezu sa izdanjem zakona ob uredjenju uprave i gospodarenja tih urbarnih občinskih šuma istodobno utanačila takodjer i načela uprave i gospodarenja t. zv. plemičkih i komposesoratskih šuma — koje su po naravi svojoj u mnogom pogledu slične urb. občinskim šumam — ma sve, da se u koječem od njih razlikuju — ali zato ipak drži bar mimogredce iztaknuti i tu činjenicu.

Upravljujući odbor drži nadalje, da će ponajbolje karakterisirati žalostno stanje same uprave tih urbarnih šuma, ako iztakne, da za upravu tu, još ni danas t. j. 14 godina iza izdanja same privremene naredbe — nepostoji nikoji službeni naputak — pa ipak se bez službenog naputka neda ni pomisliti kakovo svrsi shodno — sustavno i valjano uredovanje.

Upravljujući odbor drži nadalje tim preće baš sada visokoistoj podnjeti nazočnu prepokornu predstavku — pošto netom predstoji provedenje reorganizacije političke uprave u zemlji — koja i opet u najtiesnijem savezu sa upravom urbarnih občinskih šuma, te njih gospodarenjem stoji — kao i zato, što se polag intencijah visokoiste, sada radi takodjer i o uredjenju šumarstva u kraljevini u obče — a napose i šumarskom odsjeku visoke kr. zemaljske vlade. —

Držeći upravljujući odbor, da je time ne samo opravdao ovaj svoj prepokorni podnesak — već takodjer bar u glavnih ertah podkriepio i potrebu izdanja zakona za uredjenje odnošaja uprave i gospodarenja t. zv. urbarnih imovno-občinskih šuma — moli, da visokoista blagoizvoli, prenavedenu resoluciju devete glavne skupštine hrvat-slav. šumarskog društva — blagohotno uvažiti, te u interesu stvari, odrediti shodna, u pogledu čim skorije izradbe osnove takovog zakona — te tako bar po mogućnosti stati na put — razsulu — koje kraj postojećih odnošajih bezuvjetno velikoj većini urbarnih imovnih občina prieti.

Zaključujući upravljujući odbor time prepokornu tu predstavku — časti se končno izjaviti, da je i sam pripravan, u slučaju — da to visokoista saželi — izraditi, ter visokoistoj na daljnju porabu podastrieti osnovu — odnosno načrt osnove takovog uredjenja gospodarstva i uprave urb. občinskih šuma se tičećeg zakona.“

Trgovačke vesti.

Šumske prodaje (II.). Na dne 15. siječnja 1886., obdržana bi kod šumsko-gospodarstvenog ureda gjurjevačke imovne občine u Belovaru, dražbena prodaja, uz pismene ponude, od ukupno 6119 stabala (od ovih 2580 hrastova) u procjenbenoj ukupnoj vrednosti od 23.352 for. 69 nov. i to iz slijedećih šuma:

Stavka	U području političke občine	Šumna	Šumna	Šumna	Šumna	Šumna	Šumna	S t a b a l a					
								broj, kom.	sadržaj u drvu za cijeku gradij m³	prostaca	ugorivu drvu prst metara	Procjeni- bena vrednost for. nč.	
1	12	Virje	Ljevača (Repaš)	hrast	37	2347.79	—	—	—	—	1358	1987 5	
2	I.	Virje	Štrvanja (Repaš)	hrast	52	3077.2	—	—	—	—	955	2569 92	
3	14	Virje	Terek (Repaš)	hrast	10	557.2	—	—	—	—	32.0	471 20	
4	15	Virje	Crneč	hrast	21	44.08	11.93	—	—	—	58.0	464 57	
5	II.	Gjurgevac	Mekšići	hrast	13	22.31	14.46	—	—	—	27.0	286 93	
6	19	Pitomača	Gjuretinā	hrast	27	70.56	28.17	—	—	—	86.0	793 59	
7	30	Trojstvo	Starī Borik	hrast	27	34.33	2.33	—	—	—	30.5	310 84	
8	IV.	Trojstvo	Novi Borik	hrast	98	130.84	0.89	—	55	112.5	1127	94	
				IX.	hrast	145.63	878.96	700	2410	891.0			
				X.	jasen	487	—	264.92	—	—	1295.0		
8	II.	Pitomača	Uzka luka	i	brest	3052	—	400.56	—	—	5210.0	15335 65	
				XI.	grab i ino	1424	—	0.63	—	—	2312.0		
						Ukupno	6119	1045.93	1602.75	700	2465	10285.3	23352 69

Naknadno donašamo, da je prigodom na dne 20. listopada 1885. obdržavane dražbene prodaje od 16.083 hrastova, iz šuma petrovaradinske imovne občine, bio dostalcem za stabla iz sreza „Raškovic“ III a. Hirschler et Comp. iz Siska, ponudom od 113.450 for. — srezi „Raškovic“ III b. i IV b.“ pako K. Morović iz Siska, ponudom od 212.009 for.

Prigodom na dne 28. prosinca 1885. kod kr. podžupanije vukovarske, obdržavane prodaje celiokupne kolikoće hrastovih, cerovih i grabovih drva u šumi občine petrovačke i to: „Mladi lug“ i „Trnovac“ — uz procjenu za „Mladi lug“ od 2305 for. za „Trnovac“ pako od 1570 for. postignut bi sliedeći uspjeh; stigle su ukupno 4 ponude, i to: ponuda Pavla Švaka iz Petrovca na 4257 for. — ponuda Antuna Bošnjaka iz Vukovara, koji je nudio samo za šumu „Mladi lug“ 2701 for. — zatim ponuda Nikole Barna i Gjure Gadnjaja iz Petrovca, na 4100 for. napokon ponuda dostalca trgovca V. Hillera iz Vukovara sa 4375 for.

Dne 12. siječnja obdržavana bi kod šumsko-gospodarstvenog ureda II. banske imovne občine u Petrinji, ponovna pismena dražba, od 1924 komada hrastovih stabala, procjenjenih na 4469 for. 80 novč. a nalazećih se u dvorskoj šumariji u srezu „Karlice“ kraj Bešlinca.

Na dne 22. siječnja obdržavana bi kod kr. podžupanije u Osieku, dražbena prodaja od 200 komada hrastovih stabala iz šume urbarialne občine Kapelna.

Na dne 22. siječnja obdržavana bi kod šumsko-gospodarstvenog ureda petrovaradinske imovne občine u Mitrovici, pismena ponudbena dražba, od 1091 komada hrastova, i to 980 komada hrastova nalazećih se u lugu „Kablaroveu“ sa procjenjenom drvnom gromadom od 183 met. za cjepanje i 4364 met. za gorivo, i 111 komada hrastova nalazećih se u lugu „Lopadinu“ sa drvnom gromadom od 20·58 met. za cjepanje i 662 met. za gorivo. Uspjeh tih dražba nije nam saobćen do zaključka lista.

Vlastelinstvo „Rakov potok“ (F. Concilia) prodalo je trgovcu g. Eisneru 520 hrastovih stabala za 3000 for.

„Le Bois“. To je naslov najvećeg (francezkog) lista, zastupajućeg specijalno interese šumsko-trgovačkih i industrijalnih krugova. List izlazi mjesečno — u Parizu, pod uredničtvom g. L. De la Pinardiera. U poslednje doba donaša taj list, redovito dopise iz Zagreba, odnoseće se na naše hrvatsko šumarsko-trgovačke odnosa. Slične dopise nalazimo takodjer i u drugom francuzkom specijalno šumsko-trgovačkom listu „L Echo Forestier“ što je svakako znak, da naša šumska trgovina pozornost i najsjirijih šumsko-trgovačkih krugova u podpunoj mjeri zaokupljuje, mi čemo prigodno iz jednog kao i drugog lista, koju i po nas zanimivu u prievodu donieti.

Glavna skupština austro-ugarskog društva šumskih producenta trgovaca i industrijalaca. Dne 24. prosinca obdržavana bi u Beču šesta glavna skupština rečenog društva pod predsjedničtvom Dr. W. Exnera. Najviše se razpravljalo o mjerah koje bi društvo imalo na mjerodavnom mjestu poprimiti, za obraniti interesente od prieteće im pogibelji uslijed nove njemačke carine, isto tako zaključi skupština, društvu za buduće podati značaj specifično austrijanskog društva.

Naredbe i zakoni.

Novi zakon za kraš u Istri. Istarski sabor razpravio i prihvatio je u svojoj sjednici od 7. prosinca p. g. osnovu zakona o pošumljenju kraških goljeti u Istri. Zakon taj prilično je suglasan s odnosnim zakoni, koji su u tom pogledu jur u susjednoj Gorici i Kranjskoj u kriještu stavljeni.

Nova naredba glede držanja koza. Čujemo, da je vis. kr. zem. vlasta pozvala političke oblasti i kulturna vjeća u području gornje Krajine — da podnesu shodne predloge, u predmetu izdanja naredbe, glede svrši shodnog ograničenja držanja koza i

uživanja pašnika — koji se pašnici uslied prekomjernog držanja tih zatornica svake kulture, sve to više u krš pretvaraju. Naročito se kani tako na put stati — držanju koza u onih stranah, gdje to s narodno-gospodarstvenog gledište nije absolutno nuždno, te držanju istih u svrhe trgovacke, nadalje pako i u samom uživanju često baš ogromnih pašnika — uvesti njeki red.

Mi radostno pozdravljamo tu nakanu — samo nam se čini, da se lih administrativnim putem — bez zakona — neće moći polučiti željeni cilj — na tu nas dvojbu barma upućuje izkustvo stečeno u tom pogledu — u susjednoj Kranjskoj, Istri i Gorici.

Lovstvo.

Pošast zeceva — metilj. Od gosp. nadšumara M. Prokića iz Mitrovice primisimo u pogledu u njekih strana zavladavše poštasti zeceva, sliedeću zanimiju: „U poslednjem broju o. l. govori se o poštasti zeceva u Kranjskoj i Francezkoj. Ovoga ljeta opazilo se i u ovoj okolini, da njeka bolest zeceve tamani, te se je u prvi mah mislilo, da ih poznata zečja bol zaštire, nu kasnije bje dokazano, da su patili od bolesti zvane „metilj“, jer se kod paranja pronašlo, da su im čigalice pune metilja bile. Nalazilo se gdje, gdje i mrtvih zeceva, nu bitno šteta se ipak neopaža — jer ih i danas u obilju imade.“

Prjateljem lova. Pišu nam: Imovna obćina ogulinska, daje počam od 1. sječnja o. g. u zakup pravo lova za sve svoje šume, na tri godine. U svemu izluženo je 45 dosta obsežnih lovišta, od kojih se svako napose u zakup daje.

Zvjerokradice i sloboda nošenja pušaka. Od kada se u nas u Hrvatskoj stvoriše razna lovačka družtva, koja ne samo što uz skupe novce u zakup uzeše manje veća lovišta, već i sam lov koliko više goje i divljač plode, te od kada i same naše gospoštije sve to veću njegu i pazku svojim lovištam posvećuju, počelo se i u nas sve to više proganjati i paziti na razne zvjerokradice, kao i sve one sumnjive posjednike pušaka, koji se nemogu izkazati pravo zašto i u koje im svrhe puška služiti imade, ako ne zato, da kradimice lov love. S druge strane i opet i ova družba nastoji svim mogućim načinom obići stroge ustanove odnoseće se na lov kao i nošenje pušaka Tako se na pr. prečesto sgadja na t. z. družtvenih lovovih, da ni svaki deseti lovac neposjeduje propisane lovne karte. Čujemo nadalje, da imade čak i takovih zakupnika lovišta, koji se dapače, za da slobodno nose puške, dadu zavjeriti za nadziratelje lova, pudare, lugare i t. d., a to naravno sve samo zato, da uzmognu svoj štetni zanat drzovitije tjerati. Tako znamo slučajeva, gdje si isti seljaci, za neznatne grmake ili pojedina zemljista, tobož namjestiše svoje lugare, poljare i t. d., znajući da takovim onda u smislu postojećih zakona pripada pravo nošenja puške, a tim da im je pružena najljepša prilika kriomčarskom lovnu. — Znamo nadalje okolica, gdje u pojedinom selu po pet do deset takovih kojekakvih nadziratelja i pazitelja, koji uslijed položene prisegе i uredovne potvrde, dan i noć po tudjih, često uz skupi novac uzakupljenih lovišnih planđuju, bez da bi posjednik lovišta bio kadar, nezdravim tim odnošnjem na kraj stati, ter je uz takove odnošaje svaki nadzor lovišta skoro nemog uč. Držimo pako, da nam gledom na rečeno netreba dalje razvijati veliku štetnost tih odnosa po svako racionalno gojenje divljači i uredjenje lovišta. Pitamo pako sada, zar se tim odnošajem i zbilja nebi moralio i dalo na kraj stati? — Mi držimo da bi. Trebalo bi po našem mnenju samo strožije paziti na love, imadu li takovi doista i lovnih karta, a zatim pako držanje t. z. poljara i lugara činiti ovisnim o veličini posjeda, za maloposjednike tako na pr. svim onim koji imadu manje od 100 ralih u jednom komadu, dozvoliti samo zajedničko zaštitno osoblje, tako da na pr. za kotar od 1000 ralih možda nebi smjelo biti više od 2 poljara ili 2 lugara, ne pako kako to danas, po deset i još k tomu ljudih koji ni čitati, ni pisati neumiju, niti inih svojstva javne straže posjeduju. Svakako pako držimo, da bi valjalo pravo nošenja oružja, pod gornjimi uslovima ograničiti. Toliko za sada, do sgode o tom možda i više.

Sa lovištah grofa Bombellesa. Dne 3. studena i slijedeće dane obdržan bi u revirih Gaj, Grünhof, Komar i Harje kraj Varaždina sjajni lov, kojemu prisustvovalu Njeg. carska visost nadvojvoda Franjo d' Este, grof Hugo Salm, grof Dragutin Bombelles, grof Rudolf Erdödy, grof Ivan Drašković, grof Hugo Wurmbrandt, grof Ferdinand Trautmansdorff, grof Géza Szecheny i grof Ferdinand Brandis i grof Marko Bombel. Uzprkos lošeg vremena bude za 4 lovna dana ubijeno 1309 zeceva, 25 kučića, 4 lisice, 1 divlja mačka, 746 gnjetlova, 147 jarebica, 14 šljuka i 34 ine manje divljači.

Knjižtvo.

Hrvatski šumarski koledar za god. 1886. Kr. nadzornik šuma gosp. Mijo Urbanić, obdario nas i opet liepom božićnim, VIII. tečajem hrvatskog šumarskog koledara. Isti sadržaje osim najpotrebnijih skrižaljka i inih šumarskih pomagala — kao i podpunog kalendariuma — još i podpuni sadržaj, svojedobno po trgovacko-obrtničkim komora u Zagrebu i Osieku izdane trgovacke usance za francuzke dužice (koji članak naročito p. n. g. šumarom preporučujemo), skrižaljke prihoda za visoke hrastove šume, kao i za visoke bukove šume — zatim skrižaljku obličnih brojeva po Burkhardtu za hrast, bukvu i omoniku — nadalje skrižaljku tjelesnine od 1000 komada francuzkih dužica — formule za proračunavanje najvažnijih ploština i tjelesa — skrižaljka kamata i renta — razne naputke za procjenu šiške, žirovine, proizvodnju dasaka i drugih šumskih proizvoda itd. U drugom djelu pako nalazimo naputak o službenih dužnosti osoblja šumske obranbe, onda načela, po kojih se ima sačinjavat ejenik za štete šumske i podpun zakon o lovu sa odnosnim nadopunjujućimi naredbami — a napokon još i prilično podpuni šematizam šumarskoga osoblja, namještenog kod zemaljskih i državnih oblasti i ureda, zatim kod moralnih korporacija i privatnih šumovlastnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji. — Mi i opet taj jedini hrvatski šumarski koledar najtoplje preporučujemo našim drugovom — odnosne naručbe pako prima sam izdavatelj. — Samu pobližju ocjenu čitavog tog djeleca pako donjet ćemo do zgode.

Šumarstvo i pastirstvo, jest naslov knjižice, što no ju, kako u „Gospodarskom pončniku“ čitamo — netom u Zadru izdao g. Josip Kulišić, zastupnik na dalmatinskom saboru. Dok nam dodje do ruku govorit ćemo obširnije o tom najnovijem hrvatskom šumarskom djelu onkraj Velebita.

Kalendar srbskih poljoprivrednika. Primisimo zahvalnošću od slavnog predsjedništva srbskog poljoprivrednog društva u Biogradu: „Kalendar srbskih poljoprivrednika za prostu godinu 1886.“ Isti sadržaje medju inim i 14 slika — izdan je pako po slavnom srbskom poljoprivrednom družtvu — a uredio ga g. Svetozar Gavrilović. — Kalendar obsiže 80 strana u velikoj osmini, te sadržaje osim kalendara za pravoslavne takodjer i onaj za katolike — zatim rodoslov vladajućeg kraljevskog doma srbskog — te više vrlo poučnih poljoprivrednih članaka od Mite Petrovića, Živka Šorkoča i Svetozara Gavrilovića.

Gospodarski koledar za prostu god. 1886., što no ga slavno slavonsko gospodarsko društvo u Osieku izdalо za svoje podupirajuće članove II. razreda — sadržaje osim običnog kalendariuma — izvješće o radu slavon. gospodarskog društva, te obsežni kalendar raduje za pojedine mjeseci i dobe godišta, polag radnja; u domu i na dvoru — u podrumu — u staji — u pečelinjaku — na polju — na livadi — u vinogradu — u voćnjaku — u bašći — na duhaništu — u šumi i lovu.

Gospodarski i trgovacki opis šuma u Magjarskoj. Po nalogu kralj. ugar. ministra poljedjelstva grofa Pavla Széchényia, izdao je ministerijalni savjetnik gosp. Albert Bedő, netom obsežno šumarsko statistično djelo: „A magyar állam erdi-égeinek

gazdasagi és kereskedelmi Airasa“ (Trgovački i gospodarstveni opis šuma magjarske države). Djelo sastoji iz trijuh svezaka, od kojih: I. svezak sadržaje obću opis šumar-gospodarskih odnošaja, sa preglednim naertom sveukupnih šuma ugarske države. II. svezak — gruntovnicu, šuma a svezak III. podatke odnoseće se na državne šume. Djelo izazići će, kako čujemo, takodjer i u njemačkom te francuzkom izdanju — za da bude svetu pristupno — a imade u njemu sadržano i obilje podataka, odnosećih se na hrv. šumarstvo, o kojih medjutim, da sgode više.

Šumsko-redarstvene vesti.

Barbarizam. Gospodin Joca Popović, javlja nam sliedeći — doista barbarski slučaj iz okolice Broda: „Ove godine, udariše ovdua ljudi — za osvetit se — upravo barbarskim načinom tamaniti blago lugarskog osoblja. Tako probodoše lugaru M. Blaževiću 2 krave, lugaru L. Kadiću izsjekoše na paši jedinu kravn — tako da je jedva ostala živa, a krayu lugara F. Vrbljjanovića izmališe tako koljem, da je ugimnula. Nemora li se čovjek upravo sgražati — slušajući takove stvari — ? — pa da onda nebi valjalo i opet uvesti kazan batina?!

Žrtva službe. Javlja nam se: dne 18. studena prošle godine, upali se u 2 sata noću, u Pazarištu — kuća kr. lugara A. Habela. Vatru podmetnuše dva šumska štetočinca iz osvete proti lugaru. Zločinci podpalili kućna vrata koleima, tako da je lugar jedva sebi i svojoj obitelji mogao spasiti život — skakanjem kroz okna. Šteta nanešena — dosti je znatna, jer je izgorjela kuća sa svim pokutvom i štala sa svom zimskom krmom. Palikuće pohvatani su — te predani sudu u Gospić.

U noći 10. siječnja nayališe, do sada još nepoznati zlikovci, na lugara urbarne imovne obćine Odra — Miku Godinića — vraćajućeg se kući, te ga tako iztukoše i izmrcvariše, da će jedva preboljeti.

Ustrijeljen lugar. Dne 17. prosinca otišli su u lov seljaci Blaž Vidiček, Bedenik Gulija i Boltek Mihaljek iz Brestovca u podžupaniji zlatarskoj sa Franjom Gulijem, lugarem gospoštije Poznanovec. Lovivši cielo prije podne, sjedoše umorni na razkriju kraj šume Droždjena, da odpočinu i malko založe. Tu jim se približavao Lacko Konjčić sa puškom na ramenu, a vodio je pseto. Lugar Gulija, opaziv Konjčića, upita ga, kojim pravom on lovi po vlastelinskoj šumi. Konjčić mu odgovori, da nije pošao u lov, a da pušku slobodno nosi, jer da imade oružni list. Lugar ni reči dalje, već ustane, digne pušku i namjeri u Konjčićeva psa. Taj čas doviknuo je Konjčić lugaru, tko ubije njegova psa — da će toga on ubiti. Isti hip prasnu pušku i pas se svali, nu niti što bi dva nabrojio, puće i Konjčićeva puška u lugara, koji u prsa pogodjen pade na mjestu mrtav. Konjčić ode ravno u Zlatar i prijavi se kotarskomu sudu.

Raznolikko.

Nižji državni izpiti za lugare. Dne 28., 29. i 30. prosinca pr. g. obdržani su u Mitrovici, pred okružnim izpitnim povjerenstvom, izpiti za lugarsko osoblje.

Prijavilo se ukupno 17 kandidata, od ovih su dvojica proglašena veoma sposobnimi, 7 njih osposobljeno bi, a 5 njih bje reprobirano, jedan je za samog izpita oduštoao, a dvojica nisu ni pristupila izpitu.

M. P.

Sacherov stroj za sadnju žira. U posliednjem broju o. l. spomenutu smo, da je u „Oesterreichische Forst-Zeitung“ br. 49. od 1885. g. bio saobćen potanki opis stroja što no ga za sadnju žira konstruirao vlastelinski šumar u Petrijevcih g. Josip Sacher — nadopunjujuće odnosnu vest dodajemo, da je izumitelj jur sa više strana dobio naručba a među inim i od c. kr. visoke škole za zemljotežtvu u Beču — kao i gospodarske akademije u Ulageningu u Holandiji — dok se pobliže upoznamo sa samim strojem i njegovom uporabom mi, čemo još i koju obširniju donjeti.

Šumarsko-gospodarska zemaljska izložba u Bukovini. Tečajem mjeseca rujna 1886. obdržavati će se u Černovici šumarsko-gospodarska zemaljska izložba, te je c. kr. ministarstvo poljodjeljstva u tu svrhu dopitalo gospodarskom družtvu, koje tu izložbu priređuje — pripomoć od 5000 for., c. k. ministarstvo trgovine pako takovu od 1000 for.

Škodljivost žira za marvu. Čitamo o tom u „Oesterreichische Forst-Zeitung“ slijedeće: U Englezkoj poginulo je prošle godine mnogo blaga, naročito krava, koje su pasuć, žirile po obližnjih obilno žirovima urodivih šuma. Učinjeni komperativni pokusi, naročito takovi, gdje se marva izključivo žirom hrnila, dokazuju, da se žir mora bezuvjetno škodljivim po marvu smatrati. Tako je jedan jedini zakupnik nedaleko Windischestera, na spomenutu način izgubio 24 krave.

Kako i kod nas marva često u žirovinu zalazi, nebi li nam koji naših prijatelja, koju o svojih opažanjih u rečenom smislu mogao javiti?

Natječaji i osobne vesti.

Natječaji. Kad šumske imovne obćine gjurgjevačke, u Belovaru imahu se 15. siječnjem t. g. popuniti slijedeća izpravnijena mjesta:

a) jednog stražara (lugaru) u svrhe kontrole uvoza drva na kolodvor u Lepavini.

b) više mjesta srezkih lugara, godišnjom plaćom od 240 for. i 36 for. stanarinom, zatim 10·5 pr. met. deputatnih drva na panjt i pravom na mirovinu.

Kod šumsko-imovne obćine petrovaradinske u Mitrovici, ima se popuniti mjesto šumskog pristava, sa plaćom 700 for. na ime ogrevnog relutuma. Natječaj do 20. siječnja t. g.

Imenovanja i premještaji. G. Iv. Kollar do sada kr. šumar I. razr., imenovan je kr. nadšumarom II. plaćevnog razreda kod kr. šum. ravnateljstva u Zagrebu.

G. Gjuro Koča nadšumar brodske imovne obćine, imenovan je definitivnim šumskim procjeniteljem iste imovne obćine.

G. Milutin Šumanović do sada privremi pristav brodske imovne obćine, postao je definitivni pristav iste imovne obćine.

G. Feod. Wilhelm, šumarski pristav u bosanskoj Gradiški premješten je u Gračanicu.

Dopisnica uredničtva.

G. J. D. u J. (Dalmacija) — D. T. u S. — A. H. u K. — T. B. u B. — V. D. u O. — S. M. u D. Hvala srdačna!

G. A. B. u B. — J. P. u T. Hvala na poslanom — molimo češće!

G. G. K. u V. Poslano upotrebiti ćemo čim dospijemo — u pogledu naravoslovnog družstva učinimo po volji.

G. M. K. u B. — M. P. u M. — V. B. u G. — M. S. u G. — J. B. u S. (Dalmacija). Hvala na poslanom, uvrstiti ćemo čim dospijemo.

Traži službu promjeniti. U javnoj službi stoeći lugar 36 g. star, vješt hrvat. i njemačkom jeziku — providjen dobrimi svjedočbami — a naročito i vješt šumsko trgovackom poslovanju — koji je jur obavljao kroz više godina — službu poslovodje u njekojoj ovećoj parnoj pili — želi iz obiteljskih razloga službu promjeniti. Isti se preporuča naročito p. n. g. vlastelinom za nadlugaru — ili podšumara — a i trgovcem za nadziratelja pila, manipulanta i t. d. Pobližje ubavosti daje uredničtvo o. 1.